

8. kongres Zveze sindikatov Slovenije

8. kongres Zveze sindikatov Slovenije je za nami. Vendar je prav, da ob tako pomembni manifestaciji enotnosti slovenskega delavstva še enkrat priključimo v spomin tista dva praznična kongresna dneva, predvsem pa sklepe, ki so bili na kongresu sprejeti. Pa še toliko bolj, ker je bila ena osnovnih misli na kongresu ta, da kongres ni le zaključek določenega razdobja v razvoju delavskega gibanja pri nas, za katerega je potrebno podati obračun, temveč predvsem začetek novega obdobja, v katerem naj bi sindikati dobili novo, pomembnejšo in bolj aktivno vlogo v družbenem življenju.

Že takoj ob prihodu v Celje nas je pozdravil velik napis čez ulico: »NIČ, KAR JE POMEMBNEGA ZA DELAVCA, BREZ SINDIKATA!« To je tudi motto, ki je preveval tako celotno kongresno dejavnost, kakor tudi sklepe, ki smo jih sprejeli. Mislim, da prav teh sedemnajst sklepov najbolj nazorno prikazuje vlogo sindikata v bodoče pri nas. V njih so zajeta vsa bistvena vprašanja, ki zadevajo delavce, opredeljujejo njihovo moč in pobudo, njihov vpliv na življenjske in delovne razmere, na uresničitev polne samoupravne vsebine odnosov v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela, v krajevnih interesnih in družbenopolitičnih skupnostih. Ti sklepi so obenem tudi akcijski program, ki opredeljuje naloge in odgovornost na vseh ravneh sindikalne organiziranosti.

V prvi skupini sklepov so zajete naloge sindikatov pri nadaljnjem razvoju samoupravljanja, s poudarkom na uveljavljanju samoupravne delavske kontrole. Druga skupina sklepov obravnava dohodek in njegovo delitev: sindikati se bodo zavzemali za čimvečjo produktivnost dela, zdravo gospodarsko rast in stabilizacijo gospodarstva, pospeševali izumiteljstvo in ustvarjalnost, pri delitvi dohodka pa stremeli za pravičnimi metodami delitve po vloženem delu, ki bi stimulirala tako kvalificirane delavce, kakor tudi zagotavljala socialno varnost delavcem, ki opravljajo nekvalificirana dela. Dosledno naj se

vede sistem bruto osebnih dohodkov. Sindikati naj bi dobili aktivno vlogo tudi pri načrtovanju družbenega razvoja.

Tematika tretje skupine sklepov je ustvarjanje socialne varnosti, obvladovanje socialnih razlik, izboljševanje delovnih in življenjskih razmer delavcev, s posebnim sklepom pa je bila poudarjena težnja sindikatov, da z družbeno akcijo odpravimo stanovanjski primanjkljaj. Sindikati bodo podpirali razvoj vzgojno-izobraževalne dejavnosti, delavci naj bi postali odločilen dejavnik kulturne politike. Organiziranemu oddihu in rekreaciji delavcev bo odslej namenjena še večja skrb sindikatov. V zadnji skupini sklepov pa se sindikati zavzemajo za čimboljšo organiziranost svojega dela, saj bodo le tako kos zastavljenim nalogam, in za vsestransko, celotno, pravočasno in razumljivo obveščanje. Varovanje našega samoupravnega socialističnega družbenega sistema naj bo pravica, dolžnost in odgovornost slehernega delavca. Sindikati bodo še naprej razvijali stike s sindikalnimi in drugimi naprednimi delavskimi organizacijami v tujini, še posebej pa je treba okrepiti stike z našimi delavci v tujini.

Kakor vidimo, so problemi oziroma zastavljene naloge izredno pestre. Ob sprejemanju kongresnih sklepov je bila ena izmed vodilnih misli tudi, da ne smejo sklepi ostati le na papirju, ampak da jih je treba tudi dosledno uresničevati. To pa ni naloga samo sindikalnih vodstev na različnih nivojih, ampak predvsem tudi pravica in dolžnost vsakega posameznika.

Naj ob koncu omenim še dobro organizacijo kongresa, ki je omogočila njegov nemoten potek, poudarim delovno zavzetost delegatov, saj je bilo razpravljalcev na vseh komisijah toliko, da nikjer niso mogli poslušati vseh referatov, predvsem pa izredno pristržno tovariško vzdušje med vsemi udeleženci kongresa in pa gostoljubnost mesta — gostitelja in njegovih občanov.

B. E.

Nova organiziranost Zveze komunistov

Sekretariat osnovne organizacije ZKS naše delovne organizacije je že v mesecu juliju t. l. razpravljal o programu bodočega dela organizacije Zveze komunistov in o njeni reorganizaciji. Ob takratni razpravi je bila določena tudi delovna grupa z namenom, da pripravi predlog nove organiziranosti in programa dela, o katerem naj bi komunisti naše delovne organizacije razpravljali čimprej po zaključku

kolektivnega letnega dopusta. Takoj po dopustih se je sekretariat OO ZK še nekajkrat sestel in ponovno temeljito proučil pripravljene predloge in končno organiziral sestanke članov ZK po TOZD in SSSS. Ti sestanki pa so bili dejansko ustanovni sestanki za ustanovitev novih osnovnih organizacij Zveze komunistov po TOZD in SSSS. Zakaj ustanovni sestanki? Doslej je namreč v okviru cele delovne

organizacije obstajala ena osnovna organizacija ZK, katere delo je vodil članski sekretariat. Po novem predlogu, ki ga je članstvo v celoti sprejelo, pa je organiziranost članstva ZK v naši delovni organizaciji naslednja:

V vsaki TOZD in SSSS je bila ustanovljena samostojna osnovna organizacija ZK, razen v TOZD GUMOPLAST, kjer trenutno še ni danih pogojev za ustanovitev samo-

stojne osnovne organizacije ZK. Vsaka od teh OO — ZK je izvolila sekretarja in sekretariat, ki so odgovorni za organiziranje in vodenje dela OO. Za koordinacijo dela med OO — ZK pa je odgovoren svet ZK — delovne organizacije, ki ga sestavljajo sekretarji vseh OO ZK in še po 1 član iz vsake od teh OO. Delo sveta vodi sekretar sveta ZK. Najvišji organ ZK v okviru cele delovne orga-

nizacije pa je konferenca Zveze komunistov.

Za tako organiziranost ZK smo se odločili na osnovi stališč in sklepov republiškega in zveznega kongresa ZK upoštevajoč določbe statuta ZK in smernice občinske konference ZK. S tako organiziranostjo ZK smo uskladili delo ZK z novo samoupravno strukturo, ki temelji na ustavnih načelih, istočasno pa smo ustvarili pogoje, da Zveza komunistov tudi v naši delovni organizaciji postane dejansko vsestransko akcijsko sposobna idejnopolična sila. Taka pa tudi mora postati in biti, kajti tako konkretno opredelitev ji dajejo kongresni dokumenti, kar ne velja samo za organizacijo ZK v naši delovni organizaciji, ampak v vseh sredinah jugoslovanske družbene stvarnosti.

Kot že omenjeno, smo se komunisti o vsem tem odločali na ustanovnih sestankih OO, ki so bili v dneh od 25. 9. do 28. 10. 1974. Rezime tega organizacijskega konstituiranja pa je bil zbor komunistov dne 29. 10., na katerem je bil verificiran svet ZK in izvoljen sekretar sveta. Sprejet pa je bil tudi program bodočega dela. Čeprav je program dokaj načelen, vendar le vsebuje bistveno usmeritev za vsebino nadaljnje družbenopolitičnega dela v naši delovni organizaciji. Le-tega bodo morale konkretizirati OO ZK po TOZD, kakor tudi ostale organizacije — sindikat in ZSMS, ter ga še dopolniti s smernicami, ki so bile sprejete na nedavnem mladinskem in sindikalnem kongresu Slovenije.

Uresničitev tega programa pa ni odvisna samo od aktivnosti članov ZK, ali članov ZSMS, pač pa od prizadevnosti vseh članov delovne skupnosti, zato menim, da ne bo odveč, če ga ob tej priliki objavimo takega, kot je bil sprejet na zboru komunistov.

— Permanenčna naloga vseh OO ZK in slehernega člana ZK je brez dvoma še vedno vsestranska aktivnost pri nadaljnjem razvijanju in kre-

(Nadaljevanje na 2. str.)

Nova organiziranost...

(Nadaljevanje s 1. str.)
pitivi delavskega samoupravljanja na vseh nivojih — v TOZD-ih in v delovni organizaciji.

— Za izvedbo te naloge smo odgovorni vsi, zlasti pa tisti člani, ki so neposredno angažirani v teh organih.

— Ni pa dovolj, da je aktivnost članov ZK prisotna samo v delu samoupravnih organov, pač pa mora biti prisotna v vsem družbeno-političnem dogajanju v delovni organizaciji in izven nje na terenu v vsakem okolju, kjer se nahajamo.

— Ena izmed dokaj pomembnih nalog prav za nadaljnji razvoj in krepitev samoupravljanja je sprejem interne zakonodaje oziroma vskladitev iste z ustavo in ostalimi splošnoveljavnimi predpisi.

— Sistem nagrajevanja moramo nenehno izpopolnjevati in stremeti za tem, da bo le-ta odražal stimulacijo za opravljeno delo in zagotovil uresničitev ustavnega načela: »Vsakemu po njegovem delu.«

V ta sklop nalog spada vsekakor izvršitev realnega vrednotenja delovnih mest.

Ravno tako je še vedno odprto uresničevanje Sindikalne liste oziroma vskladitev našega sistema nagrajevanja in ostalih aktov, ki urejajo posamezne zadeve, katere opredeljuje Sindikalna lista.

— Pred člane ZK se postavlja tudi odgovornost za delo ostalih družbeno-političnih organizacij, ki se neposredno postavlja pred tiste člane, ki so vključeni v organe teh organizacij.

— Čas, v katerem se nahajamo, ko so še vedno aktivni razni sovražni elementi, nam narekuje, da smo vsestransko budni do vseh dogajanj in brezkompromisno nastopimo proti vsaki sovražni dejavnosti.

— V pogledu izobraževanja naj se OO ZK vključuje v izobraževalni program članov ZK v občinskem merilu, poleg tega pa bo potrebno organizirati tudi interno izobraževanje in sicer predvsem po aktualnih vprašanjih.

Tem potom tudi seznanjamo člane delovne skupnosti o izvolitvi novega vodstva ZK v naši delovni organizaciji:

— sekretar sveta ZK
— delovne organizacije:
Marjan Markič

— člani:
Leopold Slabe — sekretar OO ZK TOZD — OBUTEV

Jože Seifert — sekretar OO ZK TOZD — POLIURETAN

Peter Zupan — sekretar OO ZK TOZD — MREŽA

Janez Gorjanc — sekretar OO ZK TOZD — TRBOVLJE

Minka Dvorak — sekretar OO ZK SSSS

— ostali člani:
Jurij ing. Korošec OO ZK TOZD — POLIURETAN

Stane Bodlaj — OO ZK OBUTEV

Milan Jazbec OO ZK — MREŽA

Leopold Trdan — OO ZK — TRBOVLJE

Boris Janc — OO ZK SSSS

Predno zaključim pozivam vse člane delovne skupnosti, da se vsak v okviru svojih možnosti in sposobnosti v čimvečji meri angažira na daljnem razvijanju in utrjevanju socialističnih samoupravnih odnosov čemur bo pri svojem bodočem delu posvečala prvenstveno skrb naša Zveza komunistov.

Marjan Markič

njegovi odsotnosti pa direktor splošnega sektorja in direktor finančnega sektorja.

Ekonomska razmerja med TOZD ureja letni poslovni sporazum, medtem ko bodo medsebojna razmerja v združenem delu urejali samoupravni sporazumi.

V ilustracijo naj navedem, da je bilo potrebno za registracijo izpolniti posebne obrazce in sicer 3984 listov, kar je ne glede na samo pripravljanje statuten, sporazuma ter delovnega postopka za

sprejem, zahtevalo tudi precej časa.

Od vložitve predloga 21. 10. 1974 pa do samega sklepa o vpisu, ki bo izdan predvidoma 2. 12. 1974, so strokovne službe pripravljale dokumentacijo, pisale obrazce, kontrolirale predložene dokumente ter izvajale ves postopek za registracijo.

Upam, da bo naše podjetje 2. 12. 1974, kot je določeno na sodišču, ko bo izšel ta Čevljar, že registrirano.

Vida Rozman

Izvoz obutve v ZSSR za leto 1975

Konec meseca oktobra se je iz Rusije vrnila delegacija obutvene industrije z razgovorov o izvozu obutve za leto 1975. Prinesli smo zaključke za 7,4 milijonov parov obutve, ki naj bi jih naša podjetja izvozila v naslednjem letu v to veliko deželo. S tem je bilo končano veliko delo. Začelo se je že v januarju s pripravo kolekcije, ki je obsegala preko tri tisoč parov vzorcev, preko izbire modelov in na koncu razgovora o cenah in ostalih prodajnih in tehničnih pogojih.

V delegaciji za izvoz obutve sta bila tudi glavni direktor Janez Bedina in direktor tehničnega sektorja Jože Gros. Naša najvažnejša naloga je bila, da smo v kolekcijo vključili artikle, zanimive za rusko tržišče.

Od zaključene količine 7,4 milijona parov odpade na osnovi ustvarjenega izvoza na zahodna tržišča, na naše podjetje 580.000 parov moške in ženske obutve. Modeli so iz letošnjega proizvodnega programa, izbrani pa so tako, da bodo vsi naši proizvodni oddelki delali del te količine.

Pogajanja so v Moskvi potekala v zelo pristranskem vzdušju, kljub temu pa so bila zelo važna, saj smo morali zaradi porasta stroškov precej povečati cene obutvi v primerjavi z lanskim letom. Ker pa dvig cen osnovnim materialom v svetu ni tako velik kot pri nas, uvoznik ni bil pripravljen sprejeti predlaganih cen. Zaradi tega smo

se morali zadovoljiti le z manjšim povišanjem. Izračun rentabilnosti zaključnega posla nam ne kaže razveseljive slike. Precej modelov ima na osnovi predkalkulacij lastne cene višje od doseženih prodajnih cen. Tudi celoten posel nam na isti način kaže negativen rezultat. Kakšen pa bo rezultat po izdobi obutve pa bo odvisno predvsem od:

— višine nabavnih cen osnovnim materialom. Prizadevati se bomo morali, da bodo le-te čim nižje. V teku je že tudi akcija v okviru gospodarske zbornice za skupne nabave surovin po ugodnejših cenah.

— čim boljše izkoriščanja osnovnih materialov, predvsem usnja. Pri ženskih škornjih in visoki obutvi bomo morali zaradi boljše izrabe usnja vključiti kod sosek modele z manjšimi deli in manjšo zahtevnostjo (copate, otroški čevlji).

— čim boljše kvalitete izdelane obutve. V proizvodnji in pripravi se bomo morali še bolj potruditi, da bo izmet defektne obutve manjši kot doslej.

Ker bomo s proizvodnjo prvih modelov pričeli šele v mesecu marcu, imamo še dovolj časa, da se na to proizvodnjo dobro pripravimo. Če bomo v vseh fazah priprave in v proizvodnji dosledni, lahko negativni rezultat na osnovi predkalkulacij skričimo na minimum.

Milan Jazbec

Cristof Neuner Celovec

Dr. Cristof Neuner je podal žurnalistom obris razvoja preko 180 let starega podjetja. Osnovano je bilo kot usnjarna in kasneje prešlo na izdelavo pogonskih jermen ter izdelkov iz usnja. S proizvodnjo čevljev so pričeli leta 1923 s kapaciteto 1.200 do 1.400 parov. Po drugi svetovni vojni je narasla dnevna kapaciteta damskih, moških in otroških čevljev od 400 na 2.000 parov v letu 1958. V sklopu čevljarke tovarne deluje usnjarna in tri specializirane trgovine z obutvijo. Pod pritiskom stagnacije v čevljarški industriji so na začetku tega leta zmanjšali kolekcijo od 300 na 200 modelov in istočasno postavili za cilj

proizvodnjo 4.000 parov na dan.

30 % govejega usnja dobivajo iz lastne usnjarne, katerega mesečna produkcija znaša 15.000 m in poleg tega še 5 ton podplatnega usnja.

V čevljarškem obratu izdelajo trenutno ca. 50 % damskih in dekljskih čevljev in 50 % moških in otroških čevljev. Njihov plan je celotno produkcijo dvigniti na višji nivo.

Produktivnost: 8 do 10 parov na delavca, s prognozo zvišanja na 10 do 12 parov.

Proizvajajo predvsem za domači trg. Izvozni pogoji so vedno težji, posebno, ker vrednost šilinga napram valutam EFTA držav raste.

Registracija delovne organizacije po novi ustavi in zakonih

Že v letu 1973 smo pričeli z obširnimi delom, ki je bilo osnova za organiziranje TOZD in nato za registracijo naše delovne organizacije z TOZD. Priprave za registracijo so se pričele z zbori delavcev, ki so bili v novembru 1973, ko smo presojali po predloženih analizah pogoje za ustanavljanje TOZD. Odločili smo se za pet TOZD, in sicer: TOZD proizvodnja obutve, TOZD gumarna in plastika, TOZD poliuretani izdelki, TOZD prodajna organizacija, TOZD izdelava zgornjih delov Trbovlje.

Vzporedno s tem je neposredno voljena komisija pripravljala samoupravni sporazum o združitvi TOZD v tovarno obutve PEKO Tržič. Za delovanje po TOZD pa so sprejeli začasni akti: statutarni sklepi za vsaki TOZD, ki so določali osnove samoupravljanja za čas, ko se je tovarna obutve PEKO organizirala po novem. Nato je bil v TOZD sprejet samoupravni sporazum o združitvi TOZD v

tovarno obutve Peko Tržič. Na osnovi teh dejanj je bila izvedena predznanbna pet TOZD pri Okrožnem gospodarskem sodišču v Ljubljani.

Volitve organov upravljanja po statutarnih sklepih in po samoupravnem sporazumu so bile izvedene 24. 1. 1974.

S konstituiranjem delavskih svetov TOZD in skupnega delavskega sveta delovne organizacije PEKO 7. 2. 1974 je bilo naše podjetje ustanovljeno po novi ustavi in Zakonu o konstituiranju organizacij združenega dela in njihovem vpisu v sodni register. Naše podjetje je imelo že skoraj vse pogoje za registracijo, kot so določali predpisi, toda potrebno je bilo sprejeti statute TOZD in statut delovne organizacije. Poleg tega pa je bila v februarju sprejeta ustava SFRJ in ustava SRS, ki se je v določenih členih razlikovala od osnutka ustave, po kateri smo zasnovali sprejeti samoupravni sporazum in zato smo začeli usklajevati spora-

zum z ustavo istočasno pa pripravljati statute vsake TOZD in statut delovne organizacije.

Vsi statuti kot samoupravni sporazum so bili razdeljeni delavcem, da so se pred sprejemi lahko delavci seznanili z določili teh statuten.

Vsi osnutki aktov so bili poslani v pogled pristojnem sodišču, tako da so se lahko v 15 dnevnem razpisnem roku še ustrezno dopolnili.

Statuti TOZD in spremembe samoupravnega sporazuma ter statut podjetja so bili sprejeti do 7. 10. 1974. Dne 21. 10. 1974 smo vložili predlog za vpis za registracijo Tovarne obutve Peko Tržič s pet TOZD ter s 116 poslovnimi enotami, ki jih ima TOZD prodajna organizacija, na Okrožno gospodarsko sodišče Ljubljana.

Po novi registraciji tovarna obutve Peko nastopa v prometu z drugimi v svojem imenu ter za račun TOZD. Podjetje navzven predstavlja neomejeno glavni direktor,

Nova analitična ocena delovnih mest

V januarju naj bi se lotili zahtevne naloge — na novo oceniti 640 različnih delovnih mest. S tem bi izpolnili eno od največkrat ponovljenih zahtev družbeno političnih organizacij predvsem sindikata, ki so to nalogo postavili pred samoupravne organe in strokovne službe že pred dva letoma.

Zakaj je nova analitična ocena delovnih mest tako potrebna? Ali ne bi bilo mogoče opraviti le temeljitejšo revizijo in popraviti sedaj veljavno oceno za tista mesta, kjer več ne ustreza?

Analitična ocena, ki smo jo napravili za večino delovnih mest leta 1967, je bila na nek način prerez stanja v poslovanju in v stopnji razvoja, ki smo jo tedaj dosegli, zato so bila nova delovna mesta in njihove ocene pogosto na silo vrinjene v to statično sliko, ki zato ni mogla dolgo dovolj natančno odražati pravih odnosov, ki so se z rastjo in razvojem kolektiva nenehno spreminjali. Najbrž je tudi res, da komisija za analitično oceno delovnih mest kljub skoraj nespremenjenemu sestavu komisije ni uspela vseh sedem let ocenjevati po enako strogih kriterijih, pa so ocene tudi zaradi tega bile v nekaterih primerih pomanjkljive.

Nova metoda v ocenjevanju naj bi predvsem odpravila pravkar navedeno pomanjkljivost — predvidevamo, da bo obseg opravil na posameznem delovnem mestu treba stalno kontrolirati in vse spremembe teh opravil ustrezno odraziti tudi v skupni oceni delovnega mesta. Na ta način ocena ne bi več bila prerez določenega trenutka, ampak bi se dinamično prilagajala vsem spremembam, ki se v poslovanju in življenju naše delovne organizacije stalno porajajo.

Ocenjevali bomo po novi metodi, ki je zadnja novost na tem področju, in je pri nas znana približno eno leto, uspešno pa jo uporabljajo že v nekaterih kolektivih v Sloveniji. Metoda je neprimerno bolj enostavna in precizna kot prejšnja in pušča manj možnosti za »iskanje točk«. Kriteriji bi tako bili bolj objektivni, saj ocenjevalec ne bo več določal števila točk s številčnimi ocenami, ampak bolj z odgo-

vori na standardna vprašanja.

Različna so tudi področja, ki jih ocena obsega in še zlasti njihov medsebojni odnos. Danes bi bilo prezigodaj podrobneje pisati o kriterijih, saj smo se dogovorili, da bi z delom začeli januarja. Prav pa bi bilo, da se vnaprej dogovorimo naslednje:

— z oceno ne bomo rešili vseh problemov nagrajevanja, še manj za poslovanje v celoti. Sama ocena tudi ne prinaša neposredno nobenega dohodka, zato moramo skrbeti, da čas ocenjevanja, ki vedno »razburka duhove«, ne bo povzročil slabših rezultatov v poslovanju, ker sicer tudi

po novi metodi ne bo kaj deliti;

— ocena bo na nek način postavila na preizkušnjo veliko naših človeških vrlin. Prav je, če se bomo res zavedali, da le povezani v celoto lahko dosegamo uspehe, zato se bomo zavzemali ob oceni za poštenost, pa tudi za strpnost in razumevanje;

— veliko je stvari, za katere se bo ob oceni treba dogovoriti. Zato ni dovolj le javnost dela analitične komisije, ampak si bomo morali prizadevati, da bodo v sporazumu sodelovali prav vsi, le tako bo ocena lahko najbolj objektivno zastopala interese vsakega in vseh. O teh vprašanjih bomo

pisali tudi v Čevljarju, hkrati pa si vzeli čas, da bi čimveč ljudi lahko dalo svoj »za« in »proti« za posamezne odprte dileme.

Pri tem delu bo kot zunanji sodelavec sodeloval tudi tovariš Pavle Kogej, dipl. psiholog iz Ljubljanskega zavoda za organizacijo poslovanja, ki se je specializiral prav za metode analitične ocene delovnih mest. Na prvem sestanku je vse navzoče navdušil za novo metodo s svojo neposrednostjo, predvsem pa z velikim poznavanjem problematike. Upajmo, da bomo znali njegovo pomoč dobro izkoristiti in bomo zastavljeno nalogo dobro opravili.

Plinovod

Zemeljski plin je eden važnih energetskih virov, ki predstavljajo osnovo za nadaljnji razvoj industrializacije in dvig življenjskega standarda prebivalcev 20. stoletja.

Z izredno velikimi količinami Evropi dosegljivega zemeljskega plina razpolagajo Sovjetska zveza, Afrika in Bližnji vzhod. Tudi Jugoslavija ima svoje vire plina, ki pa ne pokrivajo naših potreb. Že dalj časa se pripravlja akcija za napeljavo plinovoda do glavnih industrijskih središč iz tujih in domačih virov. Nas pri tem predvsem zanima slovenski plinovod, ki naj bi se v prvi fazi priključil plinovodu, ki poteka iz ZSSR preko Češke, Avstrije in Italije do Francije. Priključek bo izveden preko Dravograda ali (in) Maribora. Zajel pa naj bi vsa glavna potrošna središča — na Gorenjskem poleg Jesenic tudi Škofjo Loko, Kranj in Tržič.

Predračunska vrednost za prvo fazo znaša po aproksimativnem izračunu 704 milij. din. V tej ceni so vsi stroški plinovoda do glavnih potrošnih središč, niso pa vsi stroški priključkov in napeljav pri potrošnikih ter tudi ne stroški, ki bodo nastali zaradi sofinanciranja paralelnega plinovoda preko Češkoslovaške.

Predračunska vsota naj bi se pokrila iz

1. dodeljenih družbenih sredstev	100 mio din	14,2 %
2. sredstev investitorjev in sovlagateljev	150 mio din	21,3 %
3. blagovnih kreditov	120 mio din	17,0 %
4. investicijskega posojila INE	140 mio din	20,0 %
5. finančnih kreditov	194 mio din	27,5 %

Na potrošnike bi v prvi fazi odpadlo 150 milijonov din ali 21,3 %. Preračunano na normalni kubični meter predstavlja to 0,25 din.

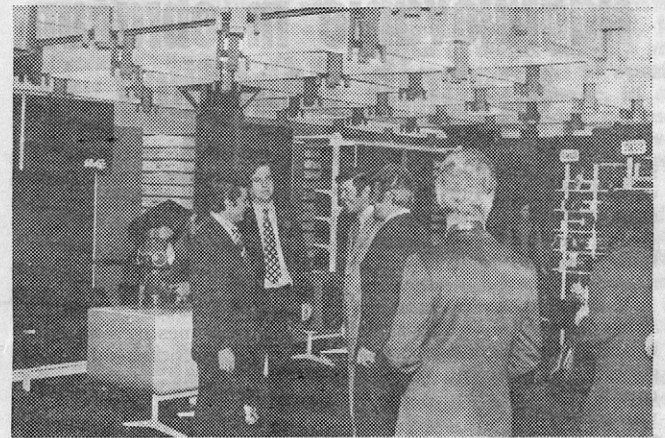
Na Peko odpade od tega 300.000 din (1.200.000 normalnih kubičnih metrov, kolikor bo znašala naša potreba leta 1980 à 0,25 din).

Delavski sveti TOZD so se strinjali, da to vsoto vnesemo v investicijski program za prihodnji dve leti in da pristopimo k interesni skupnosti za gazifikacijo Slovenije.

Tako kot mi, je tudi ostala tržiška industrija zainteresirana na plinovodu, ki naj bi z letom 1980 pričel nadomeščati premog in nafto.

Pristop tržiške industrije k interesni skupnosti je združen s plačilom prispevka za sofinanciranje, vendar, če tega ne bi storili, do plina, po tej najcenejši poti, ne bi prišli.

Janko Rozman

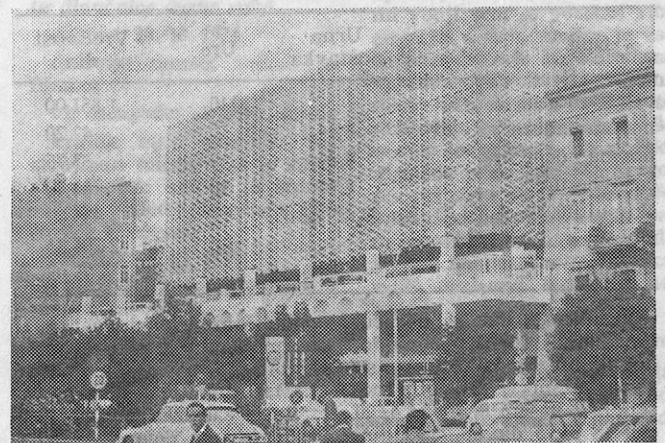

Z otvoritve — oddelek Peko

V četrtek, 14. novembra 1974 so na Reki odprli novo veleblagovnico RIJEKA. Zgradilo jo je sedem trgovskih in gostinskih podjetij združenih v poslovnem združenju OB-SKRBA. Veleblagovnica ima 12 tisoč kvadratnih metrov koristne površine, kjer prodajajo približno 50 tisoč predme-

tov. Veleblagovnica zajema 50 odstotkov vsega trgovskega prostora v središču Reke.

V veleblagovnici ima svoje prodajne prostore tudi Peko. To je trenutno naša prodajalna z največjim prodajnim prostorom. Razgovor s prodajalci in o uspehu prodaje bomo objavili v prihodnji številki Čevljarja.

Veleblagovnica Rijeka

Pospešen porast reklamacij

V zadnjem tednu meseca oktobra, predvsem pa v začetku meseca novembra beležimo pospešen porast reklamacij, ki so v drugi polovici novembra dosegle že povprečje 150 parov na dan. Objektivni vzrok je vsakako slabo vreme ob koncu preteklega meseca.

Zaskrbljujoče pa je dejstvo, da je več kot polovica vrnjenih čevljev slabo zalepljenih. Isto napako lahko sledimo iz meseca v mesec, saj odlepljenje podplatov zajema največjo postavko med vzroki za reklamiranje.

150 parov dnevno reklamiranih parov predstavlja 1,85 % dnevne proizvodnje. 2/3 reklami-

ranih parov popravimo ali pa priznamo delni popust, kar tudi ni majhen strošek. Za vse ostale (1/3 parov) pa moramo kupcem priznati dobropise za nabavo novih čevljev. Če to upoštevamo, lahko pridemo do podatka, da vsak delovni dan izgubimo cca 7.500,00 dinarjev, oziroma se nam za toliko zmanjša celotni dohodek.

Čas je, da vprašanju reklamacij posvetimo več pozornosti tam, kjer se to da pozitivno odpravljati, kajti tudi in predvsem v kvaliteti moramo videti svoj dohodek ter prosperiteto naših proizvodov.

Peter Zupan

Nagrajevanje in obračun osebnih dohodkov

Za zadnja dva meseca — september in oktober so nam osebne dohodke obračunali v centru — prejeli smo popolnoma drugačne obračunske liste kot smo jih bili vajeni doslej. Del osebnih dohodkov je bil po sklepu skupnega delavskega sveta nakazan na hranilno knjižico in le del — osebni dohodki do 1.200,00 dinarjev — izplačan v gotovini. Ker večkrat nastajajo razna vprašanja s področja osebnih dohodkov, smo se odločili, da v kratkem in na kolikor mogoče razumljiv način pojasnimo sistem nagrajevanja in obračun osebnih dohodkov v našem podjetju.

ZA DELAVCE V PROIZVODNJI so osebni dohodki obračunani po normi ali po času. Zaslужek po normi se obračunava po vrednosti dela, ki ga delavec opravlja in je odvisen od doseganja norme posameznega delavca. Vsak delavec ima določeno obračunsko postavko, ki je odvisna od analitične ocene delovnega mesta, ki ga pretežno opravlja. Po tako določeni obračunski postavki se

obračunavajo dela, ki jih glede na njihovo naravo ni mogoče normirati.

ZA DELAVCE V REŽIJSKIH SLUŽBAH je obračunska postavka določena po vrednosti dela, ki ga opravlja — oz. razreda, v katerega je delovno mesto razvrščeno po analitski oceni, in pa od osebne ocene posameznega delavca.

Za delo v podaljšanem delovnem času, za nočno delo in za delo ob nedeljah in državnih praznikih pripadajo delavcem naslednji dodatki:

- za delo v podaljšanem delovnem času 50 % od obračunske postavke,
- za nočno delo 40 % od obračunske postavke,
- za delo ob nedeljah 30 % od obračunske postavke in
- za delo na dan državnega praznika 50 % prav tako od obračunske postavke.

V primeru, da je delavec delal 15 dni v mesecu in v teh dneh 110 ur po normi, 10 ur po času in ima 10 nadur in 10 ur v nočni izmeni je njegov obračun takle:

Opis	Urna postavka	Ure	Vrednost din
ure po normi		110	1.851,00
norma nadure	8,44	10	42,20
norma nočne ure	8,44	10	33,75
časovne ure	8,44	10	84,40
skupaj 100 % (1.851,00 din 84,40 din)			1.935,40
skupaj s točko 1. 14 %			2.206,35
dodatki			75,95

Vrednost točke se obračunava le na 100 % osebni dohodek, brez dodatkov, zato so ti prikazani v obračunu posebej. V našem primeru 42,20 din in 33,75 din je 75,95 din. 100 % vrednost zaslужka za

podaljšani delovni čas za 10 norma nadur je upoštevana v koloni norma ure v znesku 1.851,00 din.

Poleg zaslужka za opravljeno delo ima delavec pravico tudi do nadomestil osebnega

dohodka zaradi odsotnosti z dela za:

- redni letni dopust
- za državne praznike
- za izredni in študijski dopust
- za odsotnost zaradi krvodajalstva
- za odsotnost zaradi udeležbe na tekmovanjih
- za odsotnost zaradi poziva vojaških organov ali organov družbenopolitičnih skupnosti in
- za odsotnost zaradi bolezni

Nadomestilo za redni letni dopust se obračunava v višini povprečnih osebnih dohodkov, ki jih je delavec prejel v preteklem koledarskem letu, vključno z vrednostjo točke in tretjo delitvijo. V izračunu povprečnih osebnih dohodkov pa se ne upošteva 50 % dodatek za delo v podaljšanem delovnem času in stalnostni dodatek. Enako kot nadomestilo za dopust se obračunava tudi nadomestilo za odsotnost zaradi udeležbe na tekmovanjih.

Nadomestilo

- za državne praznike
- za izredni in študijski dopust

— za odsotnost zaradi krvodajalstva je enako osebnemu dohodku, ki ga je delavec prejel v preteklem mesecu. Tudi v tem izračunu se ne upošteva 50 % dodatek za delo v podaljšanem delovnem času in stalnostni dodatek.

Nadomestilo za čas bolovanja se obračunava po povprečnem osebnem dohodku, ki ga je delavec prejel v preteklem koledarskem letu — razen 50 % povečanje za delo v podaljšanem delovnem času.

Nadomestilo do 30 dni bolovanja se izplačuje v breme podjetja v višini 90 % od povprečnih osebnih dohodkov delavca iz preteklega leta.

Za nesreče pri delu in poklicna obolenja pripada nadomestilo v višini 100 % od prvega dneva dalje, prav tako od povprečnih osebnih dohodkov delavca iz preteklega leta.

Nadomestilo za bolovanje preko 30 dni gre v breme skladov zdravstvenega zavarovanja in se izplačuje od 31. do 60. dneva bolovanja v višini 80 %, naprej pa v višini 90 % od povprečnih osebnih dohodkov delavca iz preteklega leta.

Nadomestilo za prodniški dopust se obračunava v višini 100 % osebnih dohodkov delavke iz preteklega leta in se izplačuje od prvega dneva dalje iz skladov zdravstvenega zavarovanja.

Če se zavarovanec zdravi v bolnišnici in nima družinskih članov za preživljanje, se nadomestilo zmanjša še za 20 odst. Delavcu, ki ima enega ali več družinskih članov za preživljanje, se nadomestilo ne zmanjša.

Pri izplačilu nadomestil za bolovanje preko 30 dni velja omeniti, da jih bomo v bodoče prejeli istočasno z osebnimi dohodki in ne več en dan kasneje kot doslej.

Nadomestilo za čas odsotnosti zaradi poziva vojaških

oblasti ali organov družbenopolitičnih skupnosti, se obračunava v višini povprečnih osebnih dohodkov delavca v zadnjih treh mesecih na račun organa, ki kliče delavca.

Poleg osebnega dohodka za opravljeno delo in raznih nadomestil za čas odsotnosti z dela, imamo po našem pravilniku o delitvi osebnih dohodkov še nekaj dodatkov, ki imajo namen, da nagrajujejo delavce za:

- neprekinjeno delovno dobo v podjetju
- prihranek pri materialu
- znižanje defektov v proizvodnji

— za zmanjšanje zastojnih ur

- težujoče pogoje dela v TOZD gumarni in PUR

— težujoče pogoje dela na delovnem mestu vratar v matični tovarni.

Glede obračunavanja naštetih podatkov naj pojasnimo, da se je s prehodom obračuna osebnih dohodkov na elektronski center spremenila

Opis	Urna postavka	Ure	Vrednost din
dopust	14,03	40	561,20
dodatek na stalnost	1,08	160	172,80
draginjski dodatek			123,20
brutto OD		170	3.139,50

Od tako izračunanih bruto osebnih dohodkov nam odračunavajo prispevke za financiranje družbenopolitičnih skupnosti, ki jih je gospodarska organizacija dolžna obdvigu osebnih dohodkov nakazati na odgovarjajoče račune, in sicer:

- občinski davek iz osebnih dohodkov iz delovnega razmerja 0,20 %,
- prispevek za financiranje temeljno izobraževalne skupnosti 5,18 %,
- prispevek za financiranje temeljne skupnosti otroškega varstva 0,63 %,
- prispevek za financiranje republiške skupnosti otroškega varstva 2,26 %,
- prispevek za zdravstveno zavarovanje 8,15 %,
- osnovni prispevek za invalidsko pokojninsko zavarovanje 11,48 %,
- prispevek za financiranje temeljne kulturne skupnosti 0,60 %,
- prispevek za financiranje republiške kulturne skupnosti 0,18 %,

tehnika obračuna tako, da se bodo v bodoče obračunavali na uro in ne na delovni dan kot doslej. Razlike, ki nastanejo po posameznih mesecih zaradi različnega števila plačanih ur, se v obdobju enega leta izravnajo.

Od 1. 7. 1974 dalje se po sklepu delavskih svetov vseh TOZD obračunava tudi »draginjski« dodatek zaradi podražitve osnovnih živil. Izplačuje se vsem delavcem v enakem znesku 100 din netto mesečno. Preračunano na ure zneske to 0,77 din bruto na uro:

Če pogledamo naš primer izračuna osebnih dohodkov še naprej in predpostavljamo, da je poleg že obračunanih osebnih dohodkov za delo delavcev bil

- 5 dni na rednem letnem dopustu in
- 4 dni na bolovanju in
- mu pripada tudi dodatek za stalnost, ker je v podjetju zaposlen 15 let

izgleda obračun takole:

— prispevek za financiranje telesne kulturne skupnosti 0,52 %.

Skupaj 29,20 %.

Po odbitku naštetih prispevkov, ki jih je skupaj 29,20 %, dobimo neto osebni dohodek. Od neto osebnega dohodka nam odštejejo še:

- 1 % prispevka za šolstvo,
- odbitke po specifikaciji

in prištejejo:

- hranarino,
- boleznino,
- potne stroške za prevoz na delo,
- stroške doklade

in tako dobimo »Skupaj OD«. Od skupnega OD gre 1.200,00 v izplačilno kuverto, razlika pa se nakazuje v banko.

V slučaju, da bi pri izračunu iz kakršnihkoli razlogov nastale razlike, bodo vsa eventualna doplačila ali popravki za pretekle mesece prikazani v koloni PRIHRANEK v obračunu za naslednji mesec.

Merhar

Risalnica v biroju za projektiranje

Volili smo v organe upravljanja

Dne 28. 10. 1974 smo volili člane odborov za medsebojna razmerja v združenem delu, njihove namestnike ter člane odborov za samoupravni nadzor, v nekaterih TOZD pa tudi nadomestne člane skupnega delavskega sveta in delavskih svetov TOZD.

Za izvedbo volitev je volilna komisija v 16 volilnih enotah določila volišča, kjer so delavci neposredno tajno volili navedene organe upravljanja, ki bodo odločali o njihovih originarnih pravicah in tudi o izpolnjevanju delovnih obveznosti. Delavci TOZD prodajna organizacija MREŽA iz poslovalnic so volili predčasno ter volilni material do dneva volitev v vseh TOZD poslali volilni komisiji. Žal nekatere poslovalnice ne izvajajo določil volilne komisije pravilno in ne pošljejo volilnega materiala pravočasno ali pa ga sploh ne pošljejo. Zaradi tega je v tej volilni enoti največ neupravičeno odsotnih volilcev, saj se štejejo vsi delavci v prodajalni, od katere volilni odbor ne prejme volilnega materiala, za neupravičeno odsotne od volitev.

Volitve so na vseh voliščih potekale normalno, volilci pa so v posameznih TOZD in SSSS volili takole:

TOZD	štev. volil.	volilo	%	opravič. odsot.	%	neopr. ods.	%
OBUTEV	978	866	88,6	111	11,3	1	0,1
GUMOPLAST	101	93	92,1	7	6,9	1	1,0
POLIURETAN	117	105	89,7	10	8,6	2	1,7
TRBOVLJE	285	261	91,6	20	7,0	4	1,4
MREŽA	742	615	82,9	65	8,7	62	8,4
SSSS	493	429	87,0	64	13,0	—	—
Skupaj	2716	2369	87,2	277	10,2	70	2,6

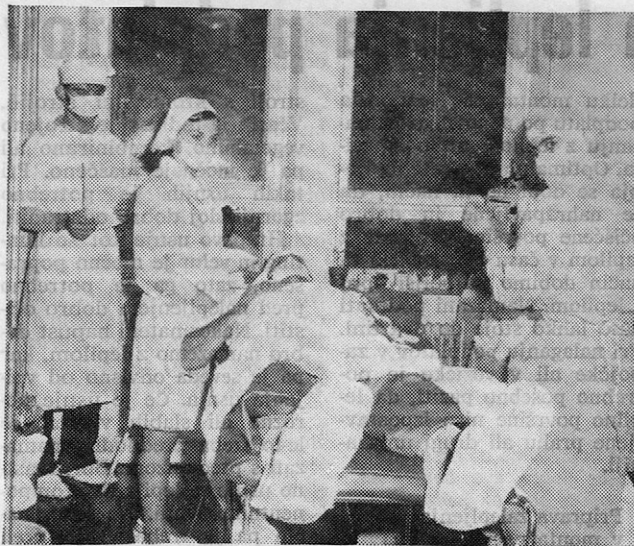
Izvoljeni odbori so se že konstituirali. Spiski organov upravljanja, tudi novoizvoljenih, so bili objavljeni v posebni številki Čevljarjevih obvestil.

Naši delegati v samoupravnih interesnih skupnostih

Na podlagi republiškega zakona o oblikovanju in volitvah delegacij ter delegiranju delegatov v samoupravne interesne skupnosti, ki enakopravno odločajo s pristojnimi zbori skupščin družbenopolitičnih skupnosti smo izvolili svoje predstavnike-delegate za samoupravne interesne skupnosti. Delegati nas bodo predstavljali in zastopali naše interese v samoupravnih interesnih skupnostih, tako na primer: v temeljni izobraževalni skupnosti, kulturni skupnosti, telesnokulturni skupnosti, v skupnosti otroškega varstva, v skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja, v skupnosti zdravstvenega varstva in v posebnih skupnostih, ki bodo ustanovljene na različnih področjih dela oziroma interesov občanov: npr. vodne skupnosti, stanovanjske skupnosti, skupnosti socialnega skrbstva in druge.

Volitve delegatov so razpisali delavski sveti TOZD za dne 5. decembra 1974. Za pravilno izvedbo volitev je bila zadolžena volilna komisija, ki so jo imenovali delavski sveti, ter volilni odbori, katere je za posamezno volilno enoto oz. volišče imenovala volilna komisija. O izidu volitev oz. o konstituiranju delegacij vas bomo obvestili z objavo na oglasnih deskah in v posebni izdaji Čevljarjevih obvestil.

Horžen

Uspela krvodajalska akcija

Krvodajalska akcija 25. in 26. novembra je presegla pričakovanja.

Občinski sindikalni svet v Trzinu je zbral 1029 prijav (predvidenih 600). Odvzema krvi se je udeležilo 915 krvodajalcev, 842 je kri darovalo, 73 pa je bilo odklonjenih zaradi nezadovoljivega zdravstvenega stanja.

Iz naše delovne organizacije se je udeležilo odvzema krvi 239 članov.

Transfuzijska postaja je tako zbrala v Trzinu približno 225 litrov krvi, kar je zares pohvalno. V ponedeljek je

prišlo do nezaželenega čakanja — nekateri so morali čakati na odvzem po 5 ur, toda zastoja ni bil kriv organizator, ampak krvodajalci sami, ker niso prihajali točno po razporedu in pa naknadni prijavitelji.

Precej je bilo že govora, da je letošnja akcija zadnja, v naslednjem letu naj bi namreč začeli voziti krvodajalce v Ljubljano z avtobusi. Na občinskem sindikalnem svetu se ne navdušujejo za to varianto, ker menijo, da bi bil manjši odziv, stroški pa večji.

Varstvo pri delu

Nezgode pri delu:

V mesecu oktobru je bilo v naši matični tovarni 9 nezgod pri delu, od katerih je bilo 7 nezgod na delovnem mestu, 1 na poti na delo in 1 na poti z dela.

V oktobru lanskega leta sta bili le 2 nezgodi pri delu. Če to število primerjamo z letošnjim, vidimo, da je število nezgod pri delu zaskrbljujoče naraslo.

Pregled nezgod na delovnih mestih:

datum: 1. 10. 1974

delovno mesto: obratni mehanik

vir nezgode: vilice za natičkanje podplatov pri barvanju
kratek opis nezgode: ostri del vilice se mu je globoko zarinil v nogo.

datum: 10. 10. 1974

delovno mesto: obratni mehanik

vir nezgode: rezilo kot sestavni del stroja

kratek opis nezgode: odstranjeval je usnje, ki se je v stroju zagodilo in motilo normalno delovanje stroja, pri tem mu je spodletelo in z roko je udaril ob rezilo (globok urez).

datum: 22. 10. 1974

delovno mesto: cvikanje vzgiba

vir nezgode: drobec železa
kratek opis nezgode: med delom na stroju je delavcu

drobec železa priletel v oko (tujek v očesu).

datum: 24. 10. 1974

vir nezgode: stopnice

kratek opis nezgode: ko je šla delavka na malico je na stopnicah nerodno stopila in padla, pri tem pa si je poškodovala desno roko (izvin).

datum: 29. 10. 1974

delovno mesto: barvanje robov

vir nezgode: dvig zaboja

kratek opis nezgode: ko je delavka hotela preprečiti padec zaboja (z gumi podplati) iz rok je uporabila dodatne sile, ker pa te v roki niso bile pravilno razporejene, je prišlo do spiralnega zloma četrte dlančnice desne roke.

datum: 30. 10. 1974

delovno mesto: tolkač in likalec

vir nezgode: drobec smole
kratek opis nezgode: pri strojnem tolčenju se je sprostil drobec smole in mimo zaščite priletel delavcu v oko (tujek v očesu).

datum: 30. 10. 1974

delovno mesto: servirka v tovarniški menzi

vir nezgode: nož

kratek opis nezgode: pri rezanju kruha se je uredila v kazalec leve roke.

Povzetek:

Na podlagi zgoraj navedenih podatkov lahko sklepamo,

da bi bilo vse nezgode možno preprečiti. Ker so vzroki nezgod sestavljeni iz več faktorjev, je težko točno definirati vzroke za posamezne nezgode, vendar lahko trdimo, da je faktor človek še vedno prevladujoč, le v dveh primerih je prevladoval materialni faktor. Zamotano vprašanje, zakaj človeški faktor prevladuje v vzroku za nezgodo, je težko definirati. Vzroke za to iščemo v psihofizioloških lastnostih človeka.

Iz opisov nezgod vidimo, da se delavci med delom premalo zavedajo nevarnosti, ki jim pretijo na delovnem mestu in v okolici, čeprav so s temi nevarnostmi seznanjeni.

Prijavljanje nezgod pri delu

Ker se še vedno dogaja, da nezgode niso pravočasno prijavljene v referatu za varstvo pri delu (razen častnih izjem), bom navedel, kako se mora vsaka nezgoda v najkrajšem roku (največ 24 ur) prijaviti.

1. Delavec, ki se poškoduje pri delu je dolžan, da 6 tem brez odlašanja obvesti predpostavljeno delavca (mojstra, obratovodja). Če zaradi značaja poškodbe delavca sam tega ne more storiti, je dolžan to njegov najbližji sodelavec ali prvi, ki je opazil nezgodo. Vsak delavec, ki se poškoduje, se mora osebno zglasiti na referatu za varstvo pri delu takoj, ko mu zdravstveno stanje to dovoljuje.

2. Mojster ali obratovodja je dolžan, brž ko je izvedel za nezgodo, takoj obvestiti zdravstveno službo in na posebnem obrazcu (obvestilo o nesreči pri delu) tudi referat za varstvo pri delu.

3. V primeru težjega primera nezgode pri delu se mora poškodovancu nuditi prva pomoč, nemudoma se mora obvestiti zdravstveno službo in referat za varstvo pri delu. Na mestu nezgode ne sme nihče ničesar spremeniti, dokler ni opravljen izvid. Posebno velja to za primere, ko opravijo izvid organi družbenopolitičnih skupnosti (inšpekcija dela, uprava za notranje zadeve).

Ponovno sem opozoril na način prijavljanja nezgod pri delu z namenom, da osvežim spomin vsem neposrednim proizvajalcem in odgovornim vodjem. V tovarniškem glasilu sem namreč enkrat že objavil način prijavljanja nezgod, nekajkrat sem kasneje opozarjal na to, z odgovornimi vodji sem se posebej razgovarjal o tem, vendar je vse to prizadevanje obrodilo malo sadov. Le častne izjeme med odgovornimi vodji so prijavljanje vzelo resno. Se vedno so primeri, ko poškodovancu pride prijavit nezgodo pri delu po 3 tednih od nastanka nezgode, vemo pa, da se mora prijava nezgode izvesti na posebnem obrazcu v 24 urah od trenutka nezgode.

Kdo je kriv v tem primeru?

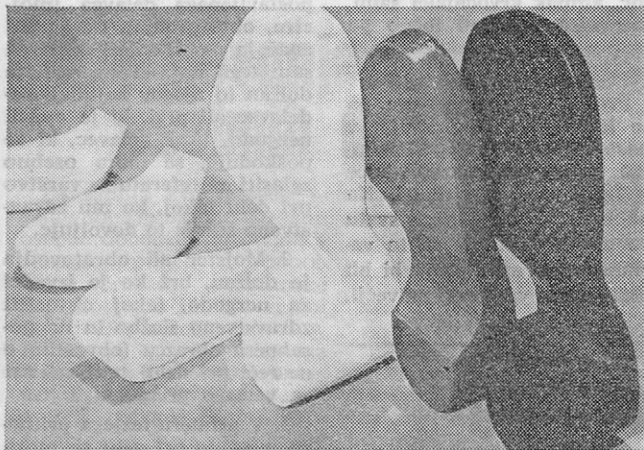
Krivca je težko najti, kajti potencialna krivca sta neposredni proizvajalec kakor tudi njegov vodja.

Femc Pavel

Tehnologija lepljenja podplatov

Poliuretanski podplati so iz integralne PUR pene, so spec. lažji od gumijastih podplatov (spec. teža 0,5 do 0,6). Karakterističnost integralne PUR pene je v njeni strukturi, ki je podobna strukturi porozne kosti. Notranjost je porozna, luknjičava z zunanje strani pa je polna trda struktura, ki se imenuje koža integralnega poliuretana. Zaradi tega so debelejši podplati spec. lažji od tankih, ker imajo več porozne strukture.

Kosmatenje podplatov se izvaja z enakim strojem kot pri koritastih gumijastih podplatih, razlika pa je v tem, da se uporabljajo posebni reškarji. Pri kosmatenju se odstrani barva in pa snovi, ki preprečujejo zalepljenje. Pranje lepilne površine brez da bi se ta predhodno nakosmatila ni sigurno, po drugi strani pa je kontrola očiščenih površin na podplatu nemogoča.

Poliuretanski podplati

delku montaže se lepilo na podplatu po ponovnem namažanju z lepilom toplo aktivira. Optimalne rezultate lepljenja se dobi na ta način, da se nahrapavljene in dobro očiščene površine premaže z lepilom v času treh ur. Na ta način dobimo najboljši spoj z lepilom. Namažani podplati nato lahko stojijo do dva dni. Pri nalaganju podplatov v zaobjčke ali v vozičke je potrebno posebno paziti, da lepilne površine niso izpostavljene prahu ali drugi umazaniji.

Priloga zalepljenja v montažnem oddelku

Razna zadebelena mesta in pa gube na navlečenem napustu s tolčenjem in glajenjem odstranimo. Po tej operaciji se izvrši kontrola navlačenja in polproizvod je pripravljen za naslednje operacije zlepljenja.

stroji s kromovimi strojili. Včasih je tudi usnje strojeno vegetabilno, kombinirano ali pa je močnejše maščeno. Pri takih usnjah je potrebno zgornji sloj dobro odstraniti.

Hrapavo usnje kot so hunting in velur je močno poprašeno, zato ga je potrebno pred nalepljenjem dobro očistiti. Nakosmateni napust dobro namažemo z lepilom, kar pa je seveda odvisno od vpijanja usnja. Če je usnje porozno ali slabih vlaken, je le-to treba predhodno namažati s predmazom. Bolj mastno usnje se lepi z dvokomponentnimi lepili. Na vsak način pa je treba usnje pred uporabo v proizvodnji preizkusiti na zalepljenje. Da bi se dobilo dobro zlepljenje, je potrebno zgornje usnje vedno namažati 2-krat, to je prvič s predmazom, ki je redkejši in nato še z gostejšim lepilom.

Najboljše rezultate pri zlepljenju se dobi, če se polizdelki v posebni komori aktivirajo na 60° C. Na ta način se dobi boljše povezava med aktiviranim podplatom in zgornjim delom.

Mazanje lepila in uporaba

Lepilo mažemo s ščetko, ki ima kratke in trde ščetine. Lepilo dobro utremo v nahrapavo površino. Predpogoj za dobro zlepljenje je čistoča, zato mora biti ščetka vedno čista. Čisti se v topilu za odgovarjajoča lepila. Ponavadi je v navodilih za lepljenje tudi navedeno sredstvo za čiščenje.

Poleg ročnega mazanja obstajajo še drugi sistemi kot npr.: mazanje s strojem s pomočjo valja, s pomočjo brizganja, aparata za mazanje, namakanje in drugo.

Proizvajalci lepil za vsako vrsto lepil izdajajo posebna navodila, po katerih naj bi se preizkusilo in uporabljalo lepilo v proizvodnji. Večkrat pa se zgodi, da je zaradi različnih pogojev dela potrebno ta navodila prilagoditi na lastne pogoje. Faktorji, ki vplivajo na to so: temperatura sušilne komore, material, vlaga itd...

Postopek topllega aktiviranja in zlepljenja

Toplo aktiviranje lepila je v proizvodnji obutve pokazalo dobre rezultate, ker so lepila termoplastična. Najbolj so se pokazali šok aktivirni aparati, ki na hitro segrejejo lepilno površino in ne pregrejejo podplata v celoti. Močno pregrevanje podplatov povzroči, da le-ta postane plastičen zaradi česar se površina podplata poveča. Po zlepljenju so vidne vse neravnine, ki so na spodnji strani navlečenega polproizvoda. Podplati iz mikroporoznih gum se običajno po toplem aktiviranju skrčijo, zaradi tega je potrebno to vrsto gume stabilizirati.

S toplotnim aktiviranjem se izognemo različnim proble-

mom, ki otežkočajo zalepljenje kot so npr.: čas sušenja lepila, temperature prostora, vlažnost zraka itd... Lepila je treba aktivirati na temperaturah od 80 do 90° C, čas aktiviranja pa je od 8 do 10 sekund.

Aktivirajo se vse vrste podplatov tako usnjeni kot gumijasti in poliuretanski. Mehke transparentne podplate z grobimi profili se ne aktivira. Prav tako se ne aktivirajo podplati namažani z dvokomponentnim lepilom. V sekalnici izdelani spodnji deli se dostavljajo v oddelku montaže, kjer se podplate ponovno namaže in posuši. Velika večina tovarn še ni osvojila ta način dela, dasi se je pokazalo, da je ta način dela najsigurnejši. Zgodi se tudi, da predhodno namažani podplati dalj časa stojijo ali da se je na lepilno površino vsedel prah. V tem slučaju je kontaktnost lepilne površine po aktiviranju zmanjšana in pri montaži ne pride do dobrega spoja lepljenih površin.

Stiskanje in nalaganje

Stvarno vezavo lepilnih slojev se dobi šele ko se obe lepilni plasti stisne. Ta pritisk mora biti razdeljen po celi površini podplata enakomerno. V ta namen se uporabljajo stiskalnice, ki s pomočjo hidravlike enakomerno razdelje pritisk po elastičnih blazinah, ki se uravnavajo po krivini kopita ali podplata. Pri vsaki novi vrsti obutve je potrebno nastaviti blazino s profilom kopita ali podplata. Na tržišču ni stiskalnic z univerzalnimi blazinami, ki bi se same nastavile po profilu in obliki kopita. Posebno pri določenih vrstah podplatov je potrebna izredna točnost negativov iz elastičnih materialov. Le na ta način lahko dosežemo zadovoljive rezultate lepljenja. Pritisk je odvisen od trdote podplatov, prav tako tudi čas in jakost pritiska. Pri mehkih podplatih je potreben manjši pritisk, pri trših večji. Predvsem to velja za usnjene podplate in trde gumijaste podplate. Pritisk je

v mejah od 3 do 5 atmosfer, čas prenašanja pa je od 7 do 10 sekund. Poleg tega, da se uporablja pravilno lepilo, pravilno mazanje, čas sušenja, aktiviranje in pa pritisk, morajo tudi montažni podplati odgovarjati točno obliki kopita in velikosti. Premočno vlečenje podplata na kopitu zmanjšuje trdnost zalepljenja. Podplat mora pri stiskanju priti v kontakt s celotno površino navlečenega napusta.

Kontrola lepljenja v proizvodnji

Zaradi sigurnosti je potrebno stalno kontrolirati kvaliteto zalepljenja v proizvodnji. Vodje oddelkov morajo vedno skrbeti za kvaliteto lepljenja in praktično preizkušati trdnost zalepljenja. To izvedejo na ta način, da vzamejo čevlje s trakovi in jih ročno ali s kleščami poskušajo odpreti. Te preizkuse je potrebno vedno delati 24 ur po zlepljenju. Pri trganju podplata je razvidno, kako trdno se je podplat prilepil ob zgornji del čevlja. Če se material trga je zalepljenje v redu. Lahko pa se tudi dogodi, da se film lepila oddvoji od zgornjega usnja ali podplata. V tem slučaju je zalepljenje slabo. Poleg tega je mogoče videti, če je ob stiskanju prišlo do združevanja lepilne površine na celi površini nakosmatene napusta in površine podplata. Ni zadostno samo preizkušati trdnost zalepljenja v laboratoriju, temveč je potrebno preizkusiti lepilo tudi v proizvodnji.

Laboratorij lahko da mnenje o kakovosti lepila in o tem, kakšne materiale je možno med seboj zlepti. Kot je iznešeno pa je mnogo faktorjev, ki v precejšnji meri vplivajo na kvaliteto zlepljenja, (temperatura prostora, način mazanja, število nanosov, pritisk pri stiskanju, oblika blazine itd...).

Sele po praktičnem preizkusu lahko rečemo, da smo naredili vse, da bi bilo zalepljenje resnično v redu.

Jože Gros

Gustav Hoffman GmbH, Gmunden

Leta 1967 so prevzeli čevljarstvo tovarno Hecht v Gmunden in v kratkem na osnovi racionalizacije in izboljšanja kvalitete dosegli povečanje proizvodnje. Pred petimi leti so izdelali v Gmunden in še v dveh dislociranih obratih 307.000 parov čevljev, medtem ko znaša danes količinska dnevna proizvodnja 3.000 parov usnje-

ne obutve in 1.000 parov otroških copat.

V EFTA države izvozijo približno 30%, na avstrijskem trgu pa zalagajo približno 600 nadrobni trgovin. Investicije so v šestih letih znašale 30 milij. ASch.

Tovarna ima poseben šolski obrat, iz katerega dobivajo izučene prirezovalce, prešivalke in druge strokovne čevljarke delavce.

Evelyn Modeschuhfabrik

GmbH, Münchendorf, Niederösterreich

modernem transportnem traku.

Podjetje je bilo ustanovljeno leta 1919 in se je leta 1957 preselilo na sedanje mesto. Od leta 1962 dalje ga vodi ing. Heinz Popovic.

Produkcija: 1.400 parov modne damske obutve na

Cena se giblje od 120 do 130 ASch za par.

V podjetju je zaposlenih 130 delavcev.

V sezoni izdeluje 36 modelov. V zadnjem letu so prvič prodrli na zahodno nemški trg.

Z današnje številke uvajamo v Čevljarju novost, ali osvežitve vsebine.

To stran smo prepustili sodelavcem Biroja za projektiranje.

pbp

projektivni biro peko

Želja vseh članov biroja, da v našem Čevljarju uvedemo novo rubriko se je uresničila. Približati se hočemo našemu kolektivu z uvedbo stalnih rubrik, kot so:

- Predstavitev naših prodajalnih širom po Jugoslaviji.
- Predstavitev študijskih nalog o tehnologiji prodaje (razvojno delo).
- Stalna rubrika »arhitekt svetuje«

Velikokrat se v biroju oglašajo člani naše delovne skupnosti z vprašanji s področja opreme stanovanja.

Radi pomagamo pri reševanju tega ali onega problema, vendar opažamo, da so si ta vprašanja več ali manj podobna, oziroma se ponavljajo.

V želji, da bi v podobnih dilemah pomagali čim širšemu krogu naših sodelavcev do rešitve, odpiramo stalno rubriko »ARHITEKT SVETUJE« v našem časopisu.

V njem bomo od številke do številke obravnavali problematiko opremljanja posameznih bivalnih prostorov.

Tema članka v naslednji številki bo »PREDSOBA — VIZITKA STANOVANJA«.

Pričakujemo, da boste uredništvu časopisa zaupali svoje konkretne probleme, s katerimi se srečujete in izrazili željo po določeni temi.

V kolikor bosta prostor in obravnavana tema dopuščala, bomo v tekst vključili odgovore na vaša konkretna vprašanja, in s tem omogočili vsem posameznikom, ki jih tarejo podobne skrbi, da bodo zase našli primerno rešitev.

Pa naj vam še predstavimo:

Biro je oddelek, ki izdelke 2700 delavcev skuša predstaviti in ponuditi potrošniku na način, ki se po eni strani prilagaja mentaliteti potrošnika, po drugi strani potrošniku izdelek v okolje, ki kar najbolj pritegne potencialnega kupca.

Z drugimi besedami je naloga Biroja primarno: študij tehnologije prodaje, v sekundarni dejavnosti, ki pa ni podrejena, pa predstavlja oblikovanje kupnega prostora.

Službeno potovanje — dobri nameni

S sodelavcem Tadejem sva v pozni večerni uri z devetko pristala na skopskem letališču. Razmeroma majhen letališki objekt, osvetljen z močnimi žarometi, je dajal vtis vpijočega v puščavi. Po polurni vožnji z letališča sva končno prišla do središča mesta. Tišino noči je parala brizgalna, s katero so čistili

ulice. Edini spremljevalci nočnih čistilcev so bili semaforji, ki so mežikali v prazne ulice. Hitela sva, zjutraj naju je čakalo delo.

Polna delovnega elana in spočita sva se zjutraj napotila v poslovalnico PEKO, ki leži natanko v središču mesta. Po potresu julija 1963 so zgradili skoraj nov center,

zato je le malo starih stavb. Med novimi sodobno zgrajenimi objekti je tudi naša po prometu ena boljših prodajalnih. Nedaleč stran sva opazila žalosten spomenik na strašno tragedijo, ki je pred 11 leti v nekaj sekundah spremenila Skopje v kup ruševin — to je na pol porušena železniška postaja, ki bo vedno spominjala na grozo.

Poslovodja prodajalne tov. Dimitrijevske naju je lepo sprejel. Razgovor je potekal o adaptaciji poslovalnice, ki je predvidena za naslednje leto.

Pot sva nadaljevala proti Prištini. Od daleč dokaj prijetno mesto, toda ta misel se zgubi, ko se razgleduješ po njem. Ulice so blatne in umazane. Joj, kakšna razlika med

Skopjem in Prištino! Prebivalci v Prištini bi resnično potrebovali dobre čevlje, kot so naši.

Namreč v Prištini smo hoteli kupiti poslovni prostor in v teku so bili še zadnji dogovori pri Stanovanjskem podjetju, ki pa so padli v vodo. Na dokaj neprijeten način so nama dali vedeti, da s kupčijo ne bo nič, in da so lokal namenjen za našo poslovalnico že prodali.

Kaj sva hotela drugega, kot nadaljevati pot proti Kosovski Mitrovici. Prisrčen sprejem.

Ravnina in spet ravnina, že od daleč sva videla mesto. Ozke ulice so bile polne ljudi, ki so vodili živino. Le malo avtomobilov sem opazil. Prebivalci se verjetno

bolj navdušujejo za TRIM, največ je kolesarjev in pešcev.

Prijazen poslovodja Žuri Ramadan naju je že čakal. Lepo nama je opisal mesto in njegove znamenitosti, od katerega pravi, da se ne bi nikoli ločil.

Poslovalnica Peko je v glavni ulici v Starem vojaškem bloku, ki ni nič kaj sodoben, kot tudi ne notranjost. Poslovni lokali v Kosovski Mitrovici namreč niso nič kaj urejeni. Po adaptaciji bo naša poslovalnica bela vrana med črnimi.

Vrnila sva se spet v Skopje in naslednji dan odletela preko Beograda do Brnika. Tridnevno potovanje se je končalo. Najlepše je domal

PH

Regali so novost

V Biroju za projektiranje posvečajo največ pozornosti iskanju novih možnosti, oziroma projektiranju take opreme, pri kateri je racionalno izkoriščen vsak prostor. V poslovalnicah skoraj vedno primanjkuje prostora. Prijetna novost so pomični regali.

To so 75 cm široki, 250 cm visoki in 120 cm globoki regali na kolescih, ki so nameščeni na tirnicah. V regalu so police z dveh strani, na njih pa je 250 parov čevljev. S potegom za držaj, pomakne prodajalec regal pred sebe. Tako ima izbiro čevljev, ki jih kupec želi oziroma si jih je izbral v regalih za predizbiro. Da imajo regali mnoge prednosti nam povedo podatki:

- pri pomičnih regalih prihranimo 29 % prostora pri istem številu čevljev kot jih spravimo v 100 % prostor z regali s prehodi,
- obdelava pod regali (tla), za regali (zid) in nad regali (strop) ni potrebna, ker se ne vidi,
- prednja stran regalov se lahko oblikuje po želji in obdelava lesa je veliko cenejša kot obdelava zidu,
- zmanjša se pot prodajalca. Namesto, da gre prodajalec k čevlju, se čevlji »pripelejo« do prodajalca.

Prve regale so namestili v prodajalno »Globus« v Kranju. Montaža enakih je predvidena tudi v Kopru in v adaptirani poslovalnici moške obutve na Reki.

O praktičnosti in uporabnosti pomičnih regalov nam je poslovodja prodajalne v Globusu tov. Horvat Alojz dejal:

»Mi smo zelo zadovoljni. Pomislekov, da ne bi bilo praktično sploh nimam in sem prepričan, da je to velik in pozitiven korak pri opremljanju poslovalnic in racionalizaciji prostorov. Všeč nam je, pa čeprav nimamo pomnjanja prostora, koliko bolj bodo zadovoljni v majhnih poslovalnicah.«

Hotela sem ga pohvaliti, da se je navdušil za neko novost.

Znano je namreč, da si novosti na začetku težko utirajo pot. Na pol v šali na pol za res je dejal:

Poslovodaj v Globusu — pred regali

Gradnje v tovarni

V letošnjem letu sta bila v sklopu tovarne dograjena že dva objekta: industrijska montažna hala za skladišča in generatorska postaja. V gradnji pa je prizidek k obratu plastike, ki bo po predvidevanjih končan v decembru letos.

Za objekt industrijske montažne hale smo porabili 2.104.465,25 din, in je v izmeri 1502 m². Objekt je namenjen za skladiščenje materiala, uporablja pa ga predvsem nabavni sektor. 371.996,08 din pa je bilo potrebno za generatorsko postajo v izmeri 155 m². Namembnost generatorske postaje — po postavitvi generatorja — bo napajanje električnega omrežja v podjetju v času redukcij električne energije. Znano je, da so že napovedane večje redukcije električne energije do leta 1980.

Za prizidek k obratu plastike je predvidena poraba 440.919,00 dinarjev, njegova izmera pa bo 154 m².

Samoupravna delavska kontrola je na svoji seji dne 20.

»Nič me ne hvalite, meni je hvala že zaupanje uprave, da novitete preizkuša v naši poslovalnici.«

Tov. Horvat vabi prodajalce iz naših poslovalnic, ki imajo možnost obiska v Kranju, da si ogledajo novost.

11. 1974 želela poročilo o porabi sredstev za adaptacijo in opremo delovnih prostorov v Biroju za projektiranje, investicije in razvoj. Da bi bili vsi seznanjeni, objavljamo podatke v Čevljarju.

Dosedanji prostori: 35 m² oprema prostora; mize 7,2 m² omare za vzorce in načrte 14 m² operativne površine 7,2 m².

Ostanek je za komunikacijo — 6,6 m² ali 1,3 m² na delavca. Prostor je podstrešen s poševnimi stropi, tako da je povprečna višina stropa 1,90 m.

Novi prostori: prostor za sprejem in razgovor 15 m², prostor za arhiv 30 m², fotolaboratorij 8 m², kopirnica in formatiziranje 12 m².

Povprečna višina teh prostorov je 160 cm.

Podatki so sami po sebi dovolj zgovorni. Dodatni komentar ni potreben.

Biro

Registracija radne organizacije

Već 1973 godine počeli smo opširnim radom kao polaznom tačkom u vezi organizacija OOUR i registracija naše radne organizacije sa OOUR. Pripreme za registraciju počele su zborovima radnika održanim u novembru 1973, na kojima smo prema predloženim analizama proučavali uslove za formiranje OOUR. Odlučili smo za pet OOUR i to:

- OOUR proizvodnja obuće
- OOUR gumarna i plastika
- OOUR poliuretana proizvodi
- OOUR organizacija prodaje
- OOUR izrada gornjih delova — Trbovlje

Uporedo s ovim neposredno birana komisija pripremala je samoupravni dogovor o udruživanju OOUR u Tvornici obuće PEKO Tržič. U vezi poslovanja OOUR usvojeni su privremeni akti: statutarni zaključci za svaku OOUR, koji su određivali osnove samoupravljanja u vremenu, kad se tvornica obuće PEKO Tržič organizovala prema novim propisima. Na osnovu toga podnet je bio predlog Okružnom privrednom sudu u Ljubljani za 5 OOUR.

Izbori organa upravljanja prema statutarnim zaključcima i samoupravnom dogovoru izvršeni su 24. januara 1974.

Konstituiranjem radničkih saveta OOUR i zajedničkog radničkog saveta radne organizacije PEKO 7. 2. 1974 naše preduzeće formirano je prema novom Ustavu i Zakonu o konstituiranju radnih organizacija udruženog rada te njihovom unošenju u sudni registar. Naše je preduzeće raspolagalo sa svim uslovima za registraciju kao što je bilo određeno propisima ali je još bilo potrebno donošenje statuta OOUR i statuta radne organizacije. Pored toga u februaru mesecu usledilo je i donošenje novog Ustava SFRJ i SRS u kojima je bilo u određjenim članovima razlika od nacrtu Ustava i prema

kojima bili su doneti i samoupravni dogovori. Zbog toga počeli smo prilagodjavanjem sporazuma sa Ustavom a istovremeno pripremati statute za svaku OOUR i statut radne organizacije.

Primerici statuta kao samoupravnog sporazuma bili su uručeni radnicima, da bi se mogli predošenja upoznati sa odredbama ovih statuta.

Nacrti akata bili su uručeni i nadležnom sudu, kako bi se mogli još u raspisnom roku od 15 dana dopuniti.

Statuti OOUR te promene samoupravnog dogovora i statut preduzeća bili su usvojeni do 7. 10. 1974. 21. 10. 1974 podneli smo Okružnom privrednom sudu u Ljubljani predlog za registraciju Tvornice obuće PEKO Tržič sa 5 OOUR i 116 poslovnih jedinica, kojima raspolaže prodajna organizacija.

Novom registracijom Tvornica obuće PEKO nastupa u promet sa drugima u svoje ime i u ime OOUR. Preduzeće u vanjskim poslovima pred-

stavlja neograničeno generalni direktor, u njegovoj odsutnosti direktor opšteg sektora i direktor finansijskog sektora.

Ekonomske odnose između OOUR uređuje godišnji poslovni ugovor a međusobne odnose u udruženom radu uređivaće samoupravni dogovori.

Za ilustraciju, da napomenem, bilo je potrebno u vezi registracije ispuniti naročitih formula i to 3.984 tabaka, što je u odnosu na samu pripremu statuta, ugovora te radnog postupka za donošenje tražilo i mnogo vremena.

Od podnošenja predloga 21. 10. 1974 do zaključka o upisivanju, koji će biti izdat 2. 12. 1974 stručne službe pripremale su dokumente, ispunjavale formulare, kontrolisale predložene dokumente i izvodile čitav postupak registracije.

Nadam se, da će naše preduzeće biti registrovano 2. 12. 1974 kako je to određeno na privrednom sudu.

Vida Rozman

Djonovi od poliuretana i njihova budućnost

Prošle su dve godine otkako se pojavilo pitanje budućnosti poliuretanskih djonova. Svi su odgovori bili pozitivni i pohvalni. Djonovima od poliuretana uprkos nekim dosadašnjim krizama pripada budućnost i neograničene mogućnosti upotrebe.

Upotreba poliuretana u industriji obuće

U poslednje vreme mnogo se pisalo o upotrebi poliuretana u industriji obuće. Stručnjaci su jednakog mišljenja o tome, da je materijal sa oznakom PU doneo nešto novo u upotrebi i modeliranju. Veliki deo proizvođača ipak ne zna, da je PU pronadjen već 1937 godine. Računati moramo time, da je to razdoblje vreme istraživanja i iskustava i da je taj materijal upotrebljen na novim područjima proizvodnje. PU kao pena može se upotrebiti u industriji automobila, industriji pokućanstva, za izolaciju o hladnjacima in ne na kraju i u proizvodnji djonova. Napred pomenuto je samo mali deo od mogućnosti upotrebe poliuretana. Velika količina djonova izrađena je od PU u odgovarajućim različitim kvalitetima.

Novi materijal prvo je bio

kom proizvodnje djonova. Možemo tvrditi, da je područe upotrebe PU neograničeno. Ovaj materijal ne zavisi od mode. Djonovi pretera ne debljine, platoji kao i tan ki djonovi mogu se proizvoditi od poliuretana u zavisnosti od modnih pravaca. Kreativne mogućnosti spoljašnjeg izgleda djonova su neograničene pošto se mogu upotrebiti sve vrste gravura, imitacija prirodnih materijala koje se mogu reprodukovati. Obučarski se u industriji dakle pruža materijal, koji kreatorima daje velike mogućnosti. Naročito je važna pravilna upotreba hemijskog sastava i stalna kontrola materijala kao i tehnološkog procesa. Poznato je, da se djonovi od poliuretana vrlo malo iztroše. Sa normalnim PU djonovima mogu se uporediti samo vrlo skupe mešavine od specijalnih vrsta prirodnog kaučuka. Djonovi od poliuretana su i pre svega vrlo lagani (spc. tež. 0.6). Materijal sa strukturom čelije stvara naročiti oblik poroznog tipa. Djonovi time postaju lagani i dobijaju na termooizolacijskim osobinama, tako kod visokih kao i kod niskih temperatura.

Proizvodnja i kontrola djonova od PU

U tehnici proizvodnje danas su poznata dva različita PU sistema i to poliuretani PE i poliuretani PES sistem. Oba sistema imaju svoje prednosti i dobro su razvijeni i u praksi provereni tako, da nema poteškoća prilikom proizvodnje ili reklamacije u finalnim proizvodima. Naročito su važni kontrola i proveravanje osnovnih sestojaka ako proizvođač sam proizvodi komponente a ako jih kupuje potrebno je testiranje istih. Ovo moraju obavljati kvalifikovani radnici jer nas samo to može ubediti, da će materijal biti 100 % upotrebljiv.

Proizvođači mašina u Nemačkoj uglavnom su se prilagodili razvoju i raspoloživim širokim izborom naročitih mašina, koje svojom potpunošću omogućuju preradu PU istotako uspešno kao gumu ili PVC. Jedini je zahtev, da se mora proizvodnja neprekidno kontrolisati a to je i uslov, da će tržište dobiti zaista kvalitetan proizvod. Prilikom upotrebe PU mora kontrola biti oštija nego kod drugih metoda produkcije (guma, PVC).

Biče potrebno više vremena za kontrolu i ispitivanje materijala. Poznato je, da je

određeni broj inostranih proizvođača obuće i djonova za svoje proizvode upotrebljivo poliuretanski materijal, koji nije bio dovoljno ispitivan, što je prouzrokovalo nezadovoljstvo i brige. Proizvođači su time pravili lošu reklamu poliuretana zbog lošeg kvaliteta materijala in naneli dosta štete sebi i hemijskoj industriji. Kad je međutim na inostranom tržištu bilo nemalo poteškoća, pre svega u italijanskoj proizvodnji zbog lošeg kvaliteta PU, nije na njemačkom tržištu bilo ni poteškoća ni reklamacija. Možemo tvrditi, da je PU idealan materijal za proizvodnju djonova i obuće ali pod uslovom, da se u proizvodnji izvodi neprekidna kontrola i da proizvodnja ide pretpisanim postupcima.

Ipak mogu cene kontrola i ispitivanja jako uticati na finalni proizvod. Svakog dana a i svakog časa je potrebna kontrola rada mašina i čitavog PU sistema. Proces kontrole počinje u početku prilikom sastavljanja komponenta i koga izvodi stručno osoblje u laboratoriju i na svim stepenima proizvodnje te završava finalnim proizvodom — djonom. Preporučuje se uzeti u ispitivanju po više komada djonova od svake mašine za uštrcavanje poliuretana i to u svakoj smeni gde je naročito pažnju treba usmeriti na sledeće: specifičnu težinu, trošenje, otpornost na pritisak, elastičnost, kod djonova nanošenih pod pritiskom i vezivanje poruba djonova sa navučenom golenjačom ili sarom ili slepljivanje djonova istom. Prilikom proizvodnje novih djonova potrebno je ispitati odnos debljine djonova, visinu potpetice, spoljašni profil, desen, otpornost profila a i ne na poslednjem mestu i moguće defekte, koji se javljaju prilikom livenja djonova.

Ako podnesemo kratak rezime o preradi PU materijala u proizvodnji obuće možemo reći na osnovu konačnih ispitivanja i razvoja hemijske i obućarske industrije, da ne možemo zamisliti industriju obuće bez PU djonova. Uz to treba znati, da se mogućnosti upotrebe PU materijala sve više proširuju i to u pravcu naročite proizvodnje cipela. I kreativne sposobnosti industrije biće potrebno ispitati zbog činjenice, da PU materijal pružaju velike mogućnosti. PU materijal jeste proizvod velike budućnosti.

Janez Azman

U četvrtak, 14. novembra ove godine na Rjeci otvorena je robna kuća RIJEKA. — Sagradilo ju je sedam trgovačkih i ugostiteljskih preduzeća udruženim u poslovnom udruženju OPSKRBA. Robna kuća raspolaže sa 12.000 m² prodajnog prostora, gde se prodaje otprilike oko 50.000 različitih artikala. Robna

kuća zauzima 50 posto čitavog trgovačkog prostora u centru Rijeke.

U robnoj kući svojim prodajnim prostorijama raspolaže i PEKO. Momentalno je ovo naša najveća prodavnica. Razgovor sa zaposlenim u toj prodavaonici u uspesima prodaje objavićemo u narednom broju Čevljara.

Poliuretanski podplati in njihova bodočnost

Dobri dve leti je tega, kar se je pojavilo vprašanje bodočnosti poliuretanskih podplatov. Vsi odgovori so bili pritrilni in pohvalni. Poliuretanski podplati imajo kljub vmesnim krizam neskončne možnosti in bodočnost.

Uporaba poliuretanov v čevljarstvu

V zadnjem času je bilo veliko napisanega o uporabi poliuretanov v čevljarstvu industriji. Nedeljeno mnenje strokovnjakov je, da je ta material, v kratko označen z PU, prinesel nekaj novega pri oblikovanju in uporabi. Večina proizvajalcev pa le ne ve, da je bil ta material razvit leta 1937. Prav zaradi tega se je mogoče zanesti na dolgo obdobje raziskav in izkušenj. Po drugi strani pa si je pridobil v bližnji preteklosti brez števila novih področij uporabe. PU vpenjeni materiali se uporabljajo za izdelavo raznih delov za avtoindustrijo, pri industriji pohištva, za izolacijo pri hladilnikih in ne nazadnje za izdelavo podplatov za čevlje. Vse naštetje je le del možnosti uporabe poliuretana. Veliko število današnjih podplatov je izdelanih iz PU materiala v odgovarjajočih različnih kvalitetah.

Najprej so začeli preizkušati novi material v tovarni ROMICA leta 1967 za izdelavo copat. Preizkusi so potekali na dva načina. Po prvem postopku so izbrizgavali oblikovane podplate, ki so jih naknadno lepili na zgornje dele, po drugem postopku pa so jih nabrizgavali kar na zgornje dele.

Dolgotrajen in pospešen razvoj je terjal več let naporega dela. Metodo direktnega nabrizgavanja je pripeljal do te stopnje, da je bilo mogoče začeti z redno proizvodnjo. Težave so bile tako kemične kot tehnične značaja. Prva proizvodnja po tej metodi se je začela leta 1969. Danes je še vedno največje povpraševanje po proizvodih iz poliuretana. Nove raziskave dajejo vedno nove in boljše proizvode. Še vedno naraščajo proizvodne kapacitete tako končnih izdelkov kot tudi surovin. Postopek direktnega nabrizgavanja podplatov na zgornje dele je tako uvedla tovarna ROMICA, in ga pripeljala do te stopnje, da pri svojih čevljih s poliuretanskimi podplati praktično nima reklamacij.

Bodoči razvoj čevljev bo odkril še neznane možnosti, ki jih nudi poliuretanski material pri izdelavi podplatov. Lahko pa tudi trdimo, da je uporabno področje PU neomejeno. Ta material ni odvisen od mode. Ekstremno debeli podplati, platoji, kakor tudi tanki podplati, se lahko izdelujejo iz poliuretana v odvisnosti od smernic, ki jih

daje moda. Kreativne možnosti izgleda podplatov so neomejene, ker se dajo uporabiti vse vrste gravur, imitacij, celo imitacij naravnih materialov, ki se jih lahko reproducira. Potemtakem je dobila čevljarstva industrija na tržišču material, ki daje kreatorjem zelo velike možnosti. Pomembno je, da se uporabljajo pravilne kemične sestave in da se tako material kot tehnološki proces vedno kontrolira. Kot je sedaj poznano, je pri poliuretanskih podplatih izredno majhna obraba. Samo zelo drage mešanice iz specialnih tipov kaučuka se lahko delno primerjajo z normalnimi PU podplati. Poliuretanski podplati pa imajo še drugo pomembno prednost, so namreč izredno lahki (Spec. teža 0,6). S tem, da se tvori neka vrsta celične strukture, se ustvarja posebna vrsta poroznega materiala. Podplati s tem ne postanejo samo lahki, temveč tudi pride na termoizolacijskih sposobnostih, tako pri nizkih kot visokih temperaturah.

Izdelava in kontrola poliuretanskih podplatov

V tehniki proizvodnje danes razlikujemo dva različna PU sistema. Prvi se imenuje polieterski PE in drugi polieterski PES sistem. Oba sistema imata svoje prednosti in sta tako dobro razvita in preizkušena v praksi, da ni nobenih težav pri proizvodnji, in nobenih reklamacij pri končnem proizvodu. Toda važno je, da se pregledajo in preizkusijo že osnovne sestavine, če proizvajalec sam proizvaja komponente, če pa kupuje že pripravljene komponente naj bi testiral le-te. Vse to naj bi opravljali ljudje, ki so zato usposobljeni, le na ta način smo lahko prepričani, da je material 100 % v redu in uporaben.

Nemški proizvajalci strojev so se v splošnem prilagodili razvoju in nudijo široko paleto posebnih strojev, ki so dosegli tako visok nivo popolnosti, da se dandanes PU lahko predeluje tako natančno in uspešno kot guma ali PVC. Edini pridržek pri tem je, da se mora neprenehoma kontrolirati proizvodnjo. To je najvažnejši pogoj, da bo prišel na tržišče resnično kvaliteten izdelek. Pri uporabi PU materiala mora biti kontrola dosti bolj stroga kot pri drugih

metodah izdelave (guma, PVC).

Zato bo potrebno nekaj več časa uporabiti za kontrolo in preizkušanje materiala. Znano je, da je določeno število inozemskih proizvajalcev čevljev in podplatov uporabljalo za svoje izdelke poliuretanski material, ki ni bil preizkušen. To je povzročilo veliko jezo in skrbi. S tem so ti proizvajalci razvrednotili ime poliuretana; torej zaradi nekvalitetnega materiala; in naredili dosti škode sebi in kemični industriji. Medtem ko so inozemski proizvajalci, predvsem italijanski, imeli ogromno težav zaradi slabe kvalitete PU izdelkov, na nemškem tržišču ni bilo ves ta čas nobenih težav in ne reklamacij. Na ta način se lahko trdi, da je PU absolutno idealen material za proizvodnjo podplatov in čevljev, vendar s pogojem, da se proizvodnja nenehoma kontrolira in da se pri proizvodnji postopa po predpisanem postopku.

Seveda pa cene kontrol in preizkusov močno vplivajo na končni izdelek. Dnevno, celo vsako uro je potrebno kontrolirati delovanje stroja in pa PU sistem. Ta proces se začne pri kontroli sestavljanja komponent, ki ga mora kontrolirati strokovno osebje laboratorija v vseh stopnjah in se končuje z gotovim izdelkom — podplatom. Pripočljivo je, da se odvzame v preizkus po več podplatov od vsakega stroja za brizganje poliuretana in to pri vsaki izmeni, pri čemer je posebno pozornost obrniti na sledeče podatke: Specifična teža, obraba, odpornost na stiskanje, elastičnost, pri nabrizganih podplatih pa povezavo roba podplata z navlečeno golenico. Pri razvijanju novih podplatov je potrebno preizkusiti odnos debeline podplata, višine pete, izgled profila, desena, odpornost profila na upogib in ne nazadnje tudi defektov, ki nastanejo pri vlivanju podplata.

Če bi na kratko povzeli o predelavi PU materiala v tovarnah obutve, je možno reči na osnovi končnih raziskav in razvoja kemične in čevljarstva industrije, da se ni mogoče zamišljati proizvodnje obutve brez podplatov iz PU. Ob tem pa je potrebno vedeti, da se možnosti uporabe PU materiala vedno bolj širijo in to v smeri posebne proizvodnje čevljev. Tudi kreativne možnosti industrije je potrebno raziskati in razviti, kajti dozdeva se, da PU material nudi še veliko možnosti. PU material je zato produkt z največjo bodočnostjo.

Janez Ažman

Pralnica

Moj obisk v pralnici v obratu PUR časovno ni bil najbolje izbran. Štucin Marija in Košnjek Franciška nista bili nič kaj dobre volje, Jazbec Pavla pa je ravno tisti

dan odšla na zdravljenje v Dobrno.

V pralnici sta dva pralna stroja — MIELE 25 kg in PRIMAT 12 kg. Dnevno opereta v štirih »rundah« po 150 kg perila ali mesečno 7500 brisač, 250

rjuh, 550 prtov nič koliko halj. V pralnici perejo za potrebe tovarne, samskega doma in obra-

Košnjek Franciška je v pralnici 5. leto, Štucin Marija 12. leto in Jazbec Pavla 12. leto. Z delom

Košnjek Franciška lika brisače

ta Trbovlje. V mesecu dni porabijo tako okoli 120 kg pralnega praška.

MIELE pralni stroj je priključen na toplovod — paro, tako da rabi električno energijo samo za obratovanje (brez gretja vode).

V likalnici imajo že 2 leti likalni stroj, halje pa likajo z ročnim likalnikom. V likalnici je tudi šivalni stroj za manjša popravila halj in strganjih brisač.

so zadovoljne, čeprav je v pralnici kot v likalnici soparno vroče. Sušilnica je v sosednjem prostoru.

To je pravzaprav velika površina na podstrešju opremljena z ventilatorji.

Trikrat tedensko menjajo brisače v menzi, umivalnicah, straniščih, plastiki in ambulanfi, v ponedeljkih pa po vsej tovarni.

Pa še tole: pralnica v obratu PUR je večja in ima večje zmogljivosti kot pralnica na Ravnah.

Nasveti niso nikoli odveč

Vaš otrok je lahko obut več ur skupaj v gumijaste škornje, ne sme pa jih nositi na bosu nogo ali na tanke elastične nogavice iz umetnih vlaken. Obujte mu nogavice iz bombaža in povrh še volnene nogavice, pa mu gumijasti škornji ne bodo škodovali.

Svilen dežnik, ki nam po nesreči pade v blato, očistimo s špiritom. Posivel črn dežnik pa osvežimo, če ga skrtačimo z močno kavo ali čajem.

Teraco ploščic v kopalnici in na stopnišču ne mažite. Te ploščice se že same dovolj svetijo. Namazane s pasto so

zelo nevarne. Zadostuje, da jih pomivamo z mokro krpo.

Ne zavržite vode, v kateri ste prali kosti ali meso. Z njo moremo zaliti lončnice. To jim bo zelo koristilo.

Imate majhno stanovanje in ste v stiski, kam postaviti novoletno jelko. Poskusite rešiti problem takole: odsekajte večjo smrekovo vejo, jo pritrdite na steno in okrasite z okraski in električnimi lučkami. Videli boste, da bo prav tako lepo pa še nekaj posebnega in kar je najvažnejše, ne rabimo prostora.

Nagradna križanka

				29. NOVEMBER	ČESTITKE OB PRAZNIKU	LJUBKOVAL IME ZA PAVLA	POSREDNIK V ELEKTRO-TEHNIKI	PRISTANIŠČE V ALŽIRIJI	LETOVIŠČE OB ČRNEM MORJU	MATHNA PRAŽIVAL MOČELVA	DOPISUJ V ČEVLJAR!	ZAJEM, ZAJETEV	GORA V JULIJCIH	29. NOVEMBER
				PTIČJA KRMA	BALON LAŽJI OD ZRAVA SRBOHRVAŠKI PRETEKLI ČAS					S	ZOFKA STUDEN TESLA NIKOLA			
OSLADKANOST	ŽENSKA, KI STANUJE	LJUDSKI ODBOR	SIHJSKA VI-TEŠVA IGRA							ENICA				
KAMEN ZA BRUŠENJE KOS				SVETLEČA SVILENA TRANINA			ZDRAVILLO ZA SRCE	NADA ROZMAN	MESTO V NDR ZNAJNO PO STEKLU	ADAMOVA DRUŽICA	DEPARTMA V JUŽNI FRANCII			
GORA NAD ŽIROVNICO				ODMIK, IZMIKANJE ČETRTI RIMSKI KRALJ							DRŽAVNA BLAGAJNA BESEDE BREZ NAGLASA			
LIDIJA AMBROŽ		KANDIRAN SLADKOR ALBANSKA REKA				ČOLN IZ DREVEVA OGNJEVITO (V GLASBI)						VOZELJ ELA VOJAŠKE PIVNICE		
POČASI, LAHNO V GLASBI					VEČJI KRAJ V ISTRICI PRIBOR, OPRAVA			PERJE PRI REPI ITALIJANI (BANIČLJIVO)			T	NENADNA SMRT LADJA ZA NAFTO		
STAROCERKVENI GLAS			R	UNESK, OBRABA IGRA S KARTAMI		IME IGRALKE ERZIŠNIK OREHOVA SLASČICA				LUKA NA HOKAIDU LUKA V ČRNEM MORJU				
ZNAMKA NAŠEGA JEDILNEGA OLJA				DENAR ZA SPROTI					OSEBA IZ BIBLIJE		N		BELGIJA KLIC, POZIV	
BLAGOVNA HISA V LJUBLJANI				BIVŠI ČANSKI PREDSEDNIK IME PEVKE ŠTEFOK					ZOBNIK V SLOVNICI IME PEVCA JONESA					
PIVO STARIH SLOVANOV		ITALIJANSKA RTV LJUDMILA LAVSEGAR			GESLO FRAN. REVOLUCIJE ANA ZORE						KIPARJEVE STORITVE TATJANA KLANČNIK			
POJEM IZ SLOVNICE				ITAL. IZDELVALEC VIOLIN					OBLOČA STENE, STRANSKA STENA					
ŽENSKA, KI JAMČI ŽIVLJENJEM				ZAHOD SONCA					OKUSNE MORSKE RIBE, SKUŠE					

Prejeli smo 98 rešitev križanke iz 11. št. Čevljarja. Izžrebala je Košnjek Frančiška — perica in izžrebala naslednje reševalce:

1. nagrada 80 din — Podjavoršek Nena — 520
2. nagrada 60 din — Pesjak Majda, prodaja
3. nagrada 40 din — Bobič Vida, prodaja
4. nagrada 20 din — Lidija Bučinel, recepcija
5. nagrada 20 din — Markič Ana, 510

Izžrebancem čestitamo! Rešitve današnje križanke pa pošljite v uredništvo do 20. decembra.

Zahvale

Ob smrti dragega moža in očeta se iskreno zahvaljujemo tovarni obutve PEKO za izkazano pozornost in venec, tov. Robleku za poslovilne besede, dr. Kikelnu in sestri Rezki za pomoč v času njegove bolezni.

žena Angela Pinoza
hčerki Silva in Sabina

Prisrčna hvala vsem sodelavcem kolektiva prodaje za lepo darilo in za lepe urice ob odhodu v pokoj.

Vsem skupaj prisrčen pozdrav, posebno še onim, s ka-

terim sem bil v ožjem poznanstvu.

Konrad Kralj

Ob smrti mojega očeta Matvža Kolenca se iskreno zahvaljujem sodelavkam in sodelavcem iz oddelka 511 za poklonjen venec.

hčerka Elizabeta Štrukelj

Iskrena hvala sodelavcem iz sekalnice za obisk v bolnici in sindikalni organizaciji za dvakratno denarno pomoč v času moje bolezni.

Mira Jenkole

Ob odhodu v pokoj se lepo zahvaljujem splošnemu sektorju za podeljeno nagrado — enako oddelku 512. Obenem

želim veliko uspehov pri nadaljnjem uspehu.

Mihaela Poljanec

Cvetje v lončkih

Cyklama je izrazito zimska cvetica. Žal tudi cyklama ne vzdrži dolgo v suhem in toplem znaku. Glede na to ne pričakujte, da bo cvetela cele tedne, če stoji na polici nad radiatorjem za centralno kurjavo.

Na hladnem, svetlem in pred direktnim soncem zaščiteno mestu pa je cyklama najbolj vztrajna lončna cvetica. Za zalivanje je nekoliko občutljiva, ker gomolj zaradi raznih soli v vodi rad otrdi, lasaste koreninice v zemlji pa v preveliki vlagi gnijejo. Posledica je rumenje listja. Da se temu izognemo, pri zalivanju ne smemo po nepotrebem močiti gomolja od zgoraj, redno pa odstranjujemo tudi vodo, ki se nabere v

podstavku. Vsake 14 dni jo tudi pognojimo s tekočim gnojilom za cvetne lončnice.

Primule ali jožefovke poznamo štiri vrste, in sicer: pladnjasta, etažna, kitajska in angleška primula.

Pladnjasta primula ali jožefovka je izmed vseh najbolj hvaležna. Posebno dobro se

počuti v hladu in polsenci. Na soncu sicer prav dobro uspeva, pladnjasto cvetje pa postane manjše in svetlejših barv. Za nepravilno zalivanje je razmeroma občutljiva, ker ima, kakor vse primule, množstvo tankih belih korenin. V preveliki vlagi te koreninice gnijejo, listje postane blede zeleno, cvetivost pa popušča. Najbolje se počuti na senčni, zračni okenski polici, če jo dovolj zalivamo in enkrat tedensko pognojimo. Pladnjasta jožefovka je večletna rastlina. Vsako pomlad jo presadimo (v začetku aprila) v svežo redilno zemljo. Kmalu po presajanju spet bujno zacveti.

»ČEVLJAR«, glasilo delovne skupnosti tovarne obutve »PEKO« — ureja uredniški odbor: Sašo Ahačič, Franc Grašič, Slavko Hvalica, Franc Jazbec, Branko Košir, Vida Rozman, Marija Slapar. — Glavni in odgovorni urednik Marija Slapar. — Naslov uredništva: Peko Tržič. Telefon 50-260 int. 217. — Tisk: GP Gorenjski tisk Kranj v 3300 izvodih — Izhaja vsak prvi petek v mesecu. List dobijo člani delovne skupnosti brezplačno.

Novosti na policah tržiške knjižnice

Honore de Balzac:
VOJVODINJA DE
LANGEAIS

S to knjigo smo dobili v slovenščini spet dva odlična krajša pripovedna teksta velikega mojstra, Honore de Balzaca: »Vojvodinja de Langeais« in krajšo novelo »Dekle z zlatimi očmi«. Obe noveli se zapletata ob veliki ljubezni. Zgodba o vojvodini de Langeais najde svoje nasprotje in dopolnitev v Deklici z zlatimi očmi. V obeh je genialni pisatelj hotel prikazati tako strastno in strašno ljubezen, da se je komaj upa lotiti pisateljsko pero. Vojvodinja de Langeais in general markiz de Montriveau se ljubita in sovražita, dokler ponosna in hladna vojvodinja dokončno ne klone pod močjo ljubezni, vendar je takrat že prepozno. Tudi deklica z zlatimi očmi, ujeta lepoticca, je žrtev svoje strasti, ki ne priznava nobenih pregraj. Usoda obeh junakinj je pričevanje o veliki ljubezni zoper vse predsodke: tukaj se Balzacovo mojstrstvo blešči v svojem najlepšem sijaju.

H. J. Stammel:
TO SO BILI ŠE MOZJE

Ta knjiga je verodostojna podoba kavbojev in nekdanjega življenja na Divjem zahodu.

Skoraj sto let po največjem razcvetu kavbojstva je Nemeč Stammel na podlagi zgodovinskih dejstev napisal to knjigo o kavbojih, v kateri ni nič izmišljenega, a je vseeno zanimivejša kakor marsikateri vestern. Pisec nazorno prikazuje vse plati

kavbojskega življenja, nakaže pa tudi vzroke za njegov končni zaton.

Stammlova knjiga »To so bili še mozje« popravljiva marsikatero našo napačno predstavo o Divjem zahodu, predvsem pa vsebuje toliko neznanjih, a spomina vrednih dejstev, da se da brati z največjim zanimanjem.

Maurice Messegue:
NARAVA IMA VSELEJ
PRAV

V knjigi »Narava ima vselej prav« govori avtor, svetovno znani Maurice Messegue, o svojih izkušnjah pri zdravljenju z rastlinami. Govori o tem, kako lahko po naravnih poti, brez dodatkov škodljivih kemikalij, bolni ozdravijo zdravi pa si ohranijo zdravje.

Skozi vso knjigo se namreč prepletajo priporočila, nasveti in recepti za zdrav način življenja. V knjigi lahko preberemo, katera zelenjava, rastline in zelišča imajo zdravilno moč in kako to moč izkoristimo. Bralca pouči avtor o pravilni prehrani, precej prostora pa je odmerjena tudi lepoti, kako si jo pridobimo in ohranimo. Knjigo dopolnjujejo recepti za pripravljane domačih zdravil, lepotic in okusnih jedi. Ob njih bo marsikatera gospodinja drugače gledala na svoj vrt, marsikdo pa se bo na sprehod po travnikih ali gozdovih odpravil s košarico v roki.

Na kratko: dobili smo zelo poučno in praktično knjigo, ki bo odkrila marsikaj zanimivega in koristnega vsem, ki sta jim pri srcu narava in zdravje.

če imamo otroke v hiši. Otroci tako radi pomagajo pri krašenju drevesca, pri plastičnih okraskih jim bomo to veselje privoščili mirne vesti. Pri majhnih otrocih tudi ni odveč, če jelko postavimo na

tla in ne na mizo, pa še varno jo privežimo. Morda se bo dala pritrditi ob kljuko okna, da ne bo večje nesreče, če se bo otrok zadel vanjo, lahko pa jo prevrne tudi muc, ki se steguje po okraskih.

Dom po Storžičem — Storžič

Planine vabijo

Ali veste, da je v pozni jeseni in zasneženi zimi v planinah prav tako lepo, morda še lepše, kot v vročem poletju?

Planinsko društvo Tržič oskrbuje planinske postojanke na Kofcah in Pod Storžičem ob sobotah in nedeljah, Dom na Zelenici pa stalno odprto.

Dom na Kofcah

ŠD Tržič obvešča vse ljubitelje šaha, da se je klub šahistov preselil v sindikalno dvorano (na občini). Klub je odprt ob torkih in petkih od 17. ure dalje.

Ljubitelji šaha vabljeni!

Pripravite pravočasno!

Novo leto je pred vrati. Mirno in premišljeno skujte načrt, ki vam bo omogočil razporediti vse obveznosti prek meseca in vam dovolil še počitek pred morebitno silvestrsko zabavo.

Novoletna darila kupite vsaj v začetku meseca: izognili se boste navalu v trgovini, ne bo vam treba izbirati med že prebranimi artikli ali nekurantnim blagom. Skrbno odmerite stroške, da ne boste prekoračili določenega izdatka ali da vas mimogrede ne bo zapeljalo k nabavi nepredvidenega predmeta. Vzemite svinčnik in beležko ter porazdelite sredstva po namenu: darila, igrače, novoletna jelka in okraski vabila, stroški za silvestrovanje doma ali v lokalu, novoletni izlet in podobno. Kontrolirajte sproti in videli boste, da se bo vse laže in dobro izšlo. Darilo, ki bi bilo morda vam všeč, morda ne bo ugajalo tistemu, kateremu ste ga namenili. Opazujte sorodnike in znance, ki jih želite obdarovati in diskretno izpeljite majčkeno anketo o njihovih željah in okusih.

Ne pozabite, da vzbudi še tako majhno darilo, dano iz srca, večje zadovoljstvo kot kakšen drag, banalen predmet. Darilo naj bo na kakršenkoli način uporabno in ne zanemarite originalne embalaže.

Če silvestrujete doma, dajte mizi svečan, dnevu ustrezen in morda nekoliko osebne videz. Malo domišljije, malo iznajdljivosti in vsak predmet na mizi je lahko domiselni okras. Ne pozabite na zelenje in cvetje!

Misli

Mirna vest je najboljša vzglavje.

Darila ljudje pozabljajo, dobrote nikoli.

Smrt je slepa, skraja pobira, nič ne izbira.

Popravlja majhne okvare, da ne pride do velikih!

Kar tebi ni drago, ne stori drugemu!

Zaupanje vase je prva skrivnost uspeha.

Znanje, ki se ne dopolnjuje vsak dan, se vsak dan zmanjšuje.

(Kitajski pregovor)

Tudi z molkom udariš (neznan)

Prijetno je pogledati lepega človeka, bolje pa je živeti z duhovnim človekom (Ruski)

Zdrav človek ima mnogo želja, bolan pa samo eno.

Če človek ne more biti lep in bogat, kakor bi bil rad, je lahko dober in pošten

(slovenski)

IX. kongres ZSMS

(Nadaljevanje z 11. št.)

V popoldanskem delu plenarnega zasedanja je Zdenko Mali, sekretar RK ZSMS govoril o vsebinskih elementih nove organiziranosti. Dejal je, da se moramo zavedati, da organizacija ni in ne more biti enkratni poseg, ampak stalen proces spreminjanja organizacije, vsakodnevno prilagajanje družbenim odnosom in mladim ljudem. Nova organizacija mora združevati vso napredno socialistično usmerjeno mladino ter zahtevo, da se mora boriti za socialistično usmeritev slehernega mladega človeka. Sprejeta je usmeritev, da ZSMS mora najširšo politično akcijo mladih razvijati v osnovnih celicah družbenega življenja. To je v TOZD, krajevnih skupnostih, šolah. Osnovne organizacije v TOZD morajo akcijo mladih ljudi usmeriti v sindikat kot najširšo organizacijo delavskega razreda in vseh delovnih ljudi. Za OO ZSMS v krajevni skupnosti smo sprejeli usmeritev, da morajo uresničevanje interesov in problemov mladih ljudi povezati z uresničevanjem interesov občanov, ti pa se usklajujejo v SZDL. Za mladino na šolah vseh stopenj smo sprejeli usmeritev, da se mora prav tako povezati in organizirati v OO ZSMS.

Na plenarnem zasedanju smo poslušali še referate tov. Staneta Goloba o uresničevanju ustave, Andreja Perka o idejnem boju ZSMS za akcijsko delo ZSMS, Dušana Gačnika, urednika revije Mladina o problematiki mladinskega tiska, Jožeta Kreblja o uveljavljanju samoupravnih odnosov po sprejetju nove ustave, Milana Bajželja o delovanju mladinske organizacije v krajevnih skupnostih, Milke Fajdiga o prizadevanjih za samoupravno organizirano kmetijstvo, Borisa Muževiča o reformi univerze, Roberta Černeta o socialistični in samoupravno angažirani šoli, Marjana Pavlina o odnosih med državo in cerkvijo, politizacijo v cerkvi in delovanju med mladino, Aleksandra Ravnikarja o mednarodni dejavnosti mladine, Jane Vidic o podružbljanju obrambnih priprav in družbene samozaščite, Marjana Ramšeka o vlogi in pomenu pokrajinskih klubov v delu ZSMS in Gorazda Marinčka o prostovoljnem delu mladih.

Drugi dan kongresa, v četrtek, 3. oktobra, so delegati delali po komisijah in sicer: komisija za družbeno-ekonomske odnose, komisija za organiziranost in razvoj, komisija za vprašanja vzgoje in izobraževanja, komisija za krajevne skupnosti,

specializirane organizacije in JLA.

Delegati so po komisijah podali svoje referate z vseh področij in sredin, kjer mladi živijo in delajo. Obenem so sprejeli dopolnila in spremembe kongresnih dokumentov: statuta, resolucije in akcijskega programa ZSMS.

V komisiji za družbeno-ekonomske odnose so delegati podali 48 razprav s področja delovnih organizacij, kmetijstva, rudarstva. Uvodni referat je podal tov. Ivo Nerad, sekretar IO RK MD. Govoril je o akcijskem programu ZSMS, o uresničevanju nove ustave, krajevnih skupnostih, podal oceno gospodarskih gibanj, problemih kmetijstva, zaposlovanja in stanovanjski problematiki. V komisiji za organiziranost in razvoj, statut, kadrovske politiko in mednarodno politiko so govorili o problemih in težavah ter pozitivnih delovnih izkušnjah pri realizaciji nove organiziranosti slovenske mladinske organizacije, o sodelovanju med družbenopolitičnimi organizacijami in delovnih nalogah ZSMS na tem področju, o problemih, ki nastajajo pri delovanju aktivov mladih delavcev ter o njihovem razreševanju tako v organizacijskem kot političnem smislu v osnovnih sredinah in na nivoju združenih oz. sestavljenih organizacij združene dela, o načinih organiziranja in povezovanja študentskih sredin na visokošolskih zavodih bodi-

si v osnovnih, občinskih in regijskih organizacijah ZSM in posebej v pokrajinskih klubih.

V komisiji za vzgojo in izobraževanje in idejno-politično delo ter kulturo so bila v razpravi v ospredje postavljena naslednja vprašanja: prizadevanje za čim hitrejšo reformo vzgojnoizobraževalnega sistema, kadrovska problematika in vodenje bodoče kadrovske politike, materialni položaj vzgojnoizobraževalnih institucij, izgradnje šolskih in kulturnih objektov in razvoj samoupravnih odnosov.

Komisija za krajevne skupnosti, specializirane mladinske organizacije in JLA je razpravljala o položaju mladih v krajevnih skupnostih, problem financiranja in materialne osnove za delovanje, kolektivnem članstvu specializiranih organizacij v ZSMS, mladinskem turizmu, mladinskih delovnih akcijah in o nujnosti potrebe organiziranja osnovnih organizacij ZSMJ v JLA.

V petek, 4. oktobra, so se vsi delegati spet zbrali na plenarnem zasedanju. V prvem delu so predsedniki komisij podali poročila o delu prejšnjega dne in posredovali kongresu pripombe na kongresne dokumente. Delegati so sprejeli statut, resolucijo in akcijski program ZSMS z upoštevanjem dopolnil in sprememb, ki so jih posredovale komisije. Člani RK ZSMS pa so izvolili novo predsedstvo. Za predsednika RK ZSMS je bil ponovno izvoljen tov. Ljubo Jasnič, metalurški tehnik, za sekretarja RK ZSMS pa tov. Zdenko Mali, elektrotehnik. Oba sta svoji funkciji že opravljala eno mandatno obdobje. Potrdili so tudi predlog 35. kandidatov za člane predsedstva RK ZSMS.

Zvečer so se delegati vračali iz Moravc na svoje domove. Vračali so se v mislih z besedami Zdenka Malija: »Pred nami je akcija, pred nami je mnogo, mnogo dela.«

Nika Gros

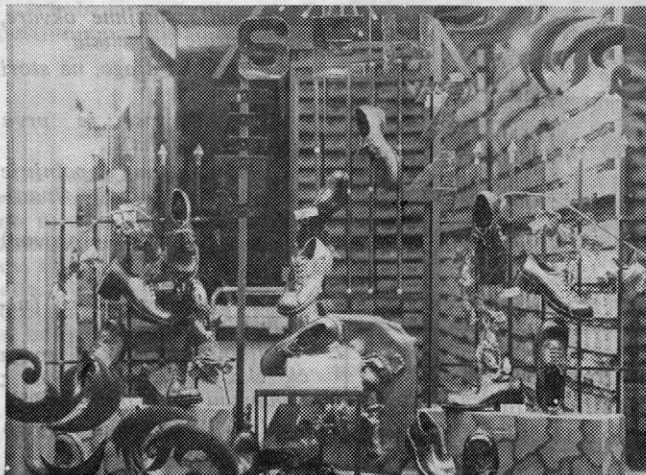
ŠAH

14. novembra je bilo v Sindikalni dvorani (na občini) šahovsko prvenstvo za leto 1974, ki ga je organizirala in prispevala nagrade sindikalna organizacija. Udeležba sicer ni bila pohvale vredna, tekmovalo je le deset udeležencev, rezultati pa so bil naslednji:

1. Gašperlin Marjan 8 točk,
2. Valjavec Stane 8 točk, 3.

Suligaj Zdenko 6 točk, 4. Kolkaj Franc 5½ točk, 5. Mali Peter 5 točk.

Prvoplasirana Gašperlin in Valjavec sta se udeležila tudi slovenskega sindikalnega prvenstva v šahu, ki je bilo v soboto in nedeljo 16. in 17. novembra v Rogaški Slatini. Zasedla sta 3. oziroma 7. mesto. Vsekakor lep uspeh šahistov »Peko«.

Subotica

Jesen
v
naših
izložbah

Beograd IV.